

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน”

ของ

คณะกรรมการการกฏหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มงานคณะกรรมการการกฏหมาย
การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๘.๑๐/๒๒๗๑

(สำเนา)

สภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ พญาไท กทม. ๑๐๕๐๐

๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง)
วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้มีมติให้ตั้งคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและ
สิทธิมนุษยชน นั้น คณะกรรมการ ประกอบด้วย

๑. นายปิยบุตร แสงกนกกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสิระ เจนจาคะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสาวพรรณิการ์ วานิช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายคมเดช ไชยศิริวงศา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายนิรมิต สุจารี	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๔. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขานุการคณะกรรมการ

ต่อมา นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ตั้งแต่วันที่
๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปี
ครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์
เป็นกรรมการในคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน หลังจากนั้น นายปิยบุตร
แสงกนกกุล และนางสาวพรรณิการ์ วานิช ได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
ทั้งนี้ คณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ได้พิจารณาศึกษาการปฏิรูปกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน โดยอาศัยหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๑)

บัดนี้ คณะกรรมการได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน เสร็จเรียบร้อยแล้ว อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๐๔ วรรคหนึ่ง ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ “เมื่อคณะกรรมการได้กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจหรือตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภาตามระยะเวลาที่สภากำหนด” จึงขอเสนอรายงานเพื่อบรรจุระเบียบวาระเข้าที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณารายงานของคณะกรรมการต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายสุทัศน์ เงินหมื่น)

รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่แทน
ประธานคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

สำนักกรรมการ ๒

กลุ่มงานคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

โทร. ๐๘๖-๖๒๔-๖๗๑๙

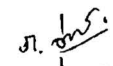
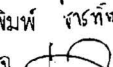
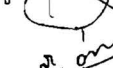
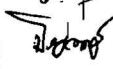
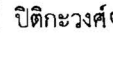

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ law_fairly@hotmail.com

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวกัลยรัชต์ ชาวสำอางค์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๒

นายภูวน อุจน์จันทร์ /ร่าง ส.
นางสาวธารทิพย์ ทองหัว/พิมพ์ ส.
นายเอววัตร อุ๋นกงลาด/ตรวจ ส.
ตรวจทาน
ครั้งที่ ๑ นายภูวน อุจน์จันทร์ ส.
ครั้งที่ ๒ นายปิยะพงษ์ วานิช ส.
ครั้งที่ ๓ ว่าที่ร้อยตรี จีระศักดิ์ ปิตกะวงศ์ ส.

รายนามคณะกรรมการ

รายนามคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๓. นายสิระ เจนจาคะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๔. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๕. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๖. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๘. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๙. นายนิรมิต สุจारी	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๑. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๒. นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์	กรรมการ
๑๓. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขาธิการคณะกรรมการ

รายนามคณะอนุกรรมการ

รายนามคณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ในคณะกรรมการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ดังนี้

๑ นายสิระ เจนจาคะ	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายศาสตรา ศรีปาน	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สาม
๕. นายวรเทพ สกุลพิชัยรัตน์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สี่
๖. นายปกป้อง ศรีสนิท	อนุกรรมการ
๗. นายพิชญ์ปกรณ์ ศรีปรารักษ์	อนุกรรมการ
๘. ว่าที่ร้อยตรี อภิชาติ พงษ์สวัสดิ์	อนุกรรมการ
๙. นายสมชาย วชิรสกุลชัย	อนุกรรมการ
๑๐. นายสุรจิต บุญยุบล	อนุกรรมการ
- ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการฯ
๑. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
 ๒. พันตำรวจเอก วิรุฒม์ ศิริสวัสดิบุตร
 ๓. นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง
 ๔. นายกิตติเดช กิจมโนมัย
 ๕. นางสาวพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ
 ๖. นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
 ๗. นายประจวบ ชูใหม่
 ๘. นายกมล อรชร
 ๙. พันตำรวจเอก วิจิตร นันทวงศ์
 ๑๐. นางสลิลโรจน์ รุ่งสมบูรณ์
 ๑๑. พันตำรวจโท ปัญจวุฒิ ดาวล้อมจันทร์
 ๑๒. นายรัชฎะ สมรทินกร
 ๑๓. นายทีปกร โกมลพันธ์พร
 ๑๔. นายสามารถ เจนชัยจิตรวนิช
 ๑๕. นายภากร ชีวะลวงค์
 ๑๖. นายพรชัย ชลวานิชกุล
 ๑๗. นายมนตรี ชนกว่าชัย
 ๑๘. นายรัชฎะ สมรทินกร

บทสรุปผู้บริหาร

คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๑) กระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมาย การยุติธรรม สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และความเป็นธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน

ดังนั้น การพิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมาย และการยุติธรรมจึงเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของคณะกรรมการ ซึ่งการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน ถือเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจาก การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ด้านระบบการสอบสวนทางอาญา เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเดือดร้อนในชีวิตทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง การสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำความจริงให้ปรากฏเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และให้อัยการได้รับพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนและนำคดีไปดำเนินการในชั้นศาลต่อไป

คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน จึงได้มอบหมายเรื่องดังกล่าวให้คณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมดำเนินการศึกษา และพิจารณารายงานข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) เพื่อใช้ประกอบในการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล อีกทั้งได้รับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ในชั้นกฤษฎีกา มาประกอบการพิจารณา อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ระบบการสอบสวนแสวงหาความจริงในคดีอาญาในประเทศไทยมีเอกภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน คณะกรรมการฯ เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. จะสร้างความสับสนในระหว่างผู้ปฏิบัติงานและประชาชนอย่างมาก จึงเห็นควรนำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม มาเป็นแนวทางในการพิจารณา โดยได้นำหลักการและแนวทางแห่งบทบัญญัติดังกล่าวที่สมควรจะพิจารณา และสอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนมาปรับปรุง เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคมและอำนวยความสะดวกที่แท้จริงแก่ประชาชนตามมาตรฐานสากลและอานาอารยประเทศ

คณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำรายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน เพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนอย่างเร่งด่วน โดยมุ่งเน้นในด้านกระบวนการสอบสวนทางอาญาระหว่างพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนควรเป็นกระบวนการเดียวกันที่พนักงานอัยการสามารถตรวจสอบถ่วงดุลการรวบรวมพยานหลักฐานขั้นต้นของพนักงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น พนักงานอัยการควรเข้ามามีบทบาทที่สำคัญตั้งแต่ขั้นตอนแรกในกระบวนการสอบสวน ภายใต้หลักการที่ว่า “ต้องให้ความจริงทั้งหมดเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล และพยานหลักฐานทั้งหมดต้องเข้าสู่การพิจารณาของอัยการและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ โดยไม่ถูกบิดเบือนแก้ไขหรือถูกทำลายไป อีกทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายต้องปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาคตามหลักนิติรัฐ (The Rule of Law) และเอื้ออำนวยให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก

สารบัญ

	หน้า
รายนามคณะกรรมการ	ก
รายนามอนุกรรมการ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
สารบัญ	
๑. การดำเนินการ	๒
๒. วิธีการพิจารณาศึกษา	๓
๓. หน่วยงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๔
๓.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๔
๓.๒ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	๕
๔. ผลการพิจารณา	๕
๔.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา	๕
๔.๒ ประเด็นการพิจารณา	๖
๕. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ	๑๘
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)	
พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม	
ภาคผนวก ข ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ในชั้นกฤษฎีกา	
ภาคผนวก ค รายงานการศึกษาการปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากล	
โดย ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง	
ภาคผนวก ง แนวทางคำชี้ขาดความเห็นแย้งของอัยการสูงสุด	
ภาคผนวก จ รายงานข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ชั้นสอบสวน)	
ของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)	
ภาคผนวก ฉ เอกสารที่เกี่ยวข้อง	

รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน”
ของ
คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน
สภาผู้แทนราษฎร

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๑ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๒ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีหน้าที่และอำนาจตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๐ (๑) คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน มีหน้าที่และอำนาจกระทำการพิจารณาขอข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมาย การยุติธรรม สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และความเป็นธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน นั้น คณะกรรมการฯ คณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายปิยบุตร แสงกนกกุล	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายชวลิต วิชยสุทธิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นายสิระ เจนจาคะ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสาวพรณิการ์ วานิช	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นายคมเดช ไชยศิวามงคล	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๙. นายศาสตรา ศรีปาน	โฆษกคณะกรรมการ
๑๐. นายรังสิมันต์ โรม	โฆษกคณะกรรมการ
๑๑. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายนิรมิต สุจारी	โฆษกคณะกรรมการ
๑๓. นายจุลพันธ์ อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๑๔. นายอาดิลัน อาลีอิสเฮาะ	กรรมการ
๑๕. นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ	เลขานุการคณะกรรมการ

ต่อมา นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการ ตั้งแต่วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นางศรีสมร รัศมีฤกษ์เศรษฐ์ เป็นกรรมการในคณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน หลังจากนั้น นายปิยบุตร แสงกนกกุล และนางสาวพรณิการ์ วานิช ได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

บัดนี้ คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการพิจารณารายงานการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการศึกษารายงานดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

๑. การดำเนินการ

คณะกรรมการฯ ได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม เพื่อทำหน้าที่พิจารณาปัญหาอันอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการฯ หรือกิจการอื่นที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๖ ซึ่งอนุกรรมการฯ คณะนี้ ประกอบด้วย

๑ นายสิระ เจนจาคะ	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นายศาสตรา ศรีปาน	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิสิทธิ์ พิทยาภรณ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. ร้อยตำรวจเอก อรุณ สวัสดิ์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สาม
๕. นายวรเทพ สกุลพิชัยรัตน์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สี่
๖. นายปกป้อง ศรีสนิท	อนุกรรมการ
๗. นายพิชญ์ปกรณ์ ศรีปรางค์	อนุกรรมการ
๘. ว่าที่ร้อยตรี อภิชาติ พงษ์สวัสดิ์	อนุกรรมการ
๙. นายสมชาย วชิรสกุลชัย	อนุกรรมการ
๑๐. นายสุรจิต บุญยุบล	อนุกรรมการ
- ที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมการฯ
๑. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
 ๒. พันตำรวจเอก วิรุฒม์ ศิริสวัสดิบุตร
 ๓. นายน้ำแท้ มีบุญสร้าง
 ๔. นายกิตติเดช กิจมโนมัย
 ๕. นางสาวพรเพ็ญ คงขจรเกียรติ
 ๖. นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
 ๗. นายประจวบ ชูใหม่
 ๘. นายกมล อรชร
 ๙. พันตำรวจเอก วิจิตร นันทวงศ์
 ๑๐. นางสลิลโรจน์ รุ่งสมบุรณ์
 ๑๑. พันตำรวจโท ปัญจวุฒิ ดาวล้อมจันทร์
 ๑๒. นายรัชฎะ สมรทันกร
 ๑๓. นายทีปกร โกมลพันธ์พร
 ๑๔. นายสามารถ เจนชัยจิตรวนิช
 ๑๕. นายภากร ชัชวาลวงศ์
 ๑๖. นายพรชัย ชลวานิชกุล
 ๑๗. นายมนตรี ชนกว่าชัย
 ๑๘. นายรัชฎะ สมรทันกร

ในการนี้ คณะกรรมการฯ เห็นควรเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วน เนื่องจาก การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ด้านระบบการสอบสวนทางอาญา เป็นประเด็นที่ควรนำมาศึกษาและเกี่ยวข้องกับชีวิตทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง ซึ่งการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำความจริงให้ปรากฏเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้พนักงานอัยการได้รับพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนและนำคดีไปดำเนินการในชั้นศาลต่อไป รวมถึงการศึกษาปัญหา อุปสรรคของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อหาแนวทางพัฒนาและปรับกระบวนการทำงาน เช่น ตำรวจ อัยการ และทนายความ เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับระบบวิธีพิจารณาความอาญาตามมาตรฐานสากลของนานาอารยประเทศด้วย

บัดนี้ คณะกรรมการการกฤษฎาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน โดยคณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน เพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในคณะกรรมการการกฤษฎาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ได้พิจารณาศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน โดยมีการประชุมของคณะอนุกรรมการฯ จำนวน ๘ ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ ๑ วันพุธที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๓ วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒
- ครั้งที่ ๔ วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๕ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๖ วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๗ วันพฤหัสบดีที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
- ครั้งที่ ๘ วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการกฤษฎาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ให้พิจารณารายงานข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) เพื่อใช้ประกอบในการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม โดยเชิญสำนักงานกิจการยุติธรรม และสมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน มาให้ข้อมูลและความเห็น เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ ต่อมา คณะอนุกรรมการฯ ได้ศึกษาและพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ จึงได้ข้อสรุปให้นำประเด็นเรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน มาพิจารณาเป็นลำดับแรก โดยได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มาร่วมพิจารณาและได้รับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ในชั้นกฤษฎีกา มาประกอบการพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒

ดังนั้น คณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมพิจารณาแล้วเห็นว่าระบบการสอบสวนแสวงหาความจริงในคดีอาญาในประเทศไทยควรมีเอกภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น

ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. จะสร้างความสับสนในระหว่างผู้ปฏิบัติงานและประชาชนอย่างมากจึงเห็นควรนำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม มาเป็นแนวทางในการพิจารณา โดยได้นำหลักการและแนวทางแห่งบทบัญญัติดังกล่าวที่สมควรจะพิจารณา และสอดคล้องกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนมาปรับปรุง เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสามารถสร้างความเป็นธรรมในสังคมและอำนวยความยุติธรรมที่แท้จริงแก่ประชาชนตามมาตรฐานสากลอาารายประเทศ

๓. หน่วยงานและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

คณะอนุกรรมการศึกษาการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในคณะกรรมการการกฤษฎีกาการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน ได้ดำเนินการโดยเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและประกอบการพิจารณา ดังนี้

๓.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สำนักงานกิจการยุติธรรม

๑. นายวัลลภ นาคบัว	ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม
๒. นายวัฒนากร สิ้นนุ้ย	นิติกรชำนาญการพิเศษ
๓. นางสาวรุ่งนภา ศรีตะปัญญะ	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
๔. นายพีรพงษ์ บุญฉิม	

๒) สมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน

- นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสมาคมสิทธิเสรีภาพประชาชน

๓) สำนักงานอัยการสูงสุด

- ร้อยตำรวจโท อุทัย อาทิวะ	อัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย
รักษาการในตำแหน่งรองอธิบดีอัยการ
สำนักงานการสอบสวน |
|----------------------------|---|

๔) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. พลตำรวจโท ชัยพร พานิชอัตรา	ผู้บัญชาการจเรตำรวจ สำนักงานจเรตำรวจ
๒. พันตำรวจเอก ฤทธิชัย ช่างคำ	ผู้กำกับการ (สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน
กองบังคับการสืบสวนสอบสวน
กองบัญชาการตำรวจนครบาล
๓. พันตำรวจเอก ประสาน จังพานิช	ผู้กำกับการ (สอบสวน) กลุ่มงานสอบสวน
กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค ๗
๔. พันตำรวจเอก น้ำเพชร ทรัพย์อุดม	ผู้กำกับการ (สอบสวน) สถานีตำรวจนครบาลโชคชัย

๕) สภานายความ

- นายภากร ชัชวาลวงศ์	เหรียญฉีกและผู้ช่วยเลขาธิการสภานายความ

๖) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายสุชัย งามจิตรเอื้อ	ผู้อำนวยการกองกฎหมายไทย
๒. นางสาวอนิษา เกษมสันต์ ณ อยุธยา	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๓. นางสาวพจนนา โสภณาเจริญวงศ์	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๗) ผู้แทนสถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สปร.)

- นางสมศรี หาญอนันตสุข

๘) ผู้แทนชมรมพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง

๑. นายศักดิ์สิทธิ์ โพธิ์แพง
๒. นายปวัฒน์ สุภาสัย
๓. นายพงศกร ชชาติชวงษ์
๔. นายโรจธรรม์ เกตุแก้ว

๓.๒ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- ๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- ๒) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม (ภาคผนวก ก)
- ๓) ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ในชั้นกฤษฎีกา (ภาคผนวก ข)
- ๔) รายงานการศึกษากฎการปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากล โดย ดร.น้ำแท้ มีบุญสล้าง (ภาคผนวก ค)
- ๕) แนวทางคำชี้ขาดความเห็นแย้งของอัยการสูงสุด (ภาคผนวก ง)
- ๖) รายงานข้อเสนอการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ชั้นสอบสวน) ของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) (ภาคผนวก จ)
- ๗) เอกสารที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวก ฉ)

๔. ผลการพิจารณา

คณะกรรมการฯ ได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน ปรากฏผลการดำเนินการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๔.๑ ความเป็นมาและสภาพปัญหา

กระบวนการยุติธรรมขึ้นก่อนการพิจารณาในชั้นศาลมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นกระบวนการที่เจ้าพนักงานต้องค้นหาพยานหลักฐานเพื่อทราบความจริง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อสร้างระบบการสอบสวนที่มีประสิทธิภาพเป็นกลไกในการรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนรอบด้านเพื่อให้ความจริงปรากฏต่อพนักงานอัยการและถูกนำไปใช้ในชั้นพิจารณาของศาลอย่างครบถ้วน นอกจากความสำคัญของการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว กระบวนการและวิธีการปฏิบัติในชั้นจับกุม การควบคุมตัว ชัง การปล่อยชั่วคราว การชั้นสูตรพลิกศพ และไตสวนมูลฝอย ล้วนเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการค้นหาความจริงและพยานหลักฐาน ดังนั้น พนักงานอัยการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กรมป่าไม้ กรมศุลกากร เป็นต้น ที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามกฎหมายของตนจะต้องมีอำนาจริเริ่มการสอบสวนดำเนินคดีได้เองและสามารถส่งสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการได้โดยตรงไม่ต้องผ่านฝ่ายพนักงานสอบสวนตำรวจ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถป้องกันการผูกขาดความจริงแห่งคดีอย่างไร้การตรวจสอบ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ ศุลกากร อุตุสหกรรม สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ฯ เป็นต้น สามารถมีอำนาจรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษและสอบสวนริเริ่มดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายที่ตนรักษาการ และดำเนินคดีในความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอพนักงานอัยการได้ในคราวเดียว เพื่อสร้าง

ระบบตรวจสอบถ่วงดุลป้องกันการบิดเบือนทำลายพยานหลักฐานและเป็นการสนับสนุนการกระจายอำนาจและแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการสอบสวนฝ่ายตำรวจที่มีความรู้จำกัดในกฎหมายต่างๆดังกล่าว

ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในด้านการสอบสวนเป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม สร้างระบบการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นต้นได้มีการตรวจสอบซึ่งกันและกันอย่างนานาอารยะประเทศ ให้มีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น คณะอนุกรรมการฯ จึงได้ศึกษาเรื่องการปฏิรูปกระบวนการสอบสวนทางอาญา โดยคำนึงถึงความยุติธรรมที่ประชาชนจะได้รับ ตั้งแต่การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมชั้นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นต้น ตั้งแต่การตรวจสอบการจับกุมเพื่อคุ้มครองชีวิตร่างกายผู้ถูกจับ เพื่อให้พนักงานอัยการได้รับพยานหลักฐานและทราบความจริงที่ถูกต้องครบถ้วน จึงต้องมีระบบการสอบสวนที่ให้พนักงานอัยการมีโอกาสรู้เห็นและรวบรวมพยานหลักฐานด้วยตนเอง ดังนั้น การสอบสวนและการส่งคดีจึงต้องเป็นกระบวนการในขั้นตอนเดียวกัน องค์กรที่มีอำนาจตรวจสอบความจริงชั้นเจ้าพนักงานต้องร่วมมือและตรวจสอบการทำงานกันและกัน ซึ่งการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดจะเป็นหลักประกันความยุติธรรมของประชาชน เพื่อนำไปพิจารณาคดีในชั้นศาล แต่หากมีหน่วยงานเดียวผูกขาดการรู้เห็นพยานหลักฐานในพื้นที่เกิดเหตุ อาจมีความบกพร่องหละหลวมสูญหายถูกบิดเบือนทำลาย ทั้งเกิดจากการตั้งใจทุจริตของเจ้าหน้าที่หรือขาดความรอบคอบ ซึ่งมีปัญหาเห็นได้มากมาย จากปัญหาในปัจจุบันที่พนักงานอัยการไม่เคยเห็นพยานหลักฐาน ไม่เคยเห็นสถานที่เกิดเหตุ ไม่เคยพบผู้ต้องหาหรือพยานจนกระทั่งวันสืบพยาน ทำให้พนักงานอัยการอยู่ในสภาพที่ถูกหลอกใช้เป็นเครื่องมือในการส่งคดีผู้บริสุทธิ์หรือสิ่งไม่พึงอาชญากรได้อย่างง่ายดาย นับเป็นจุดอ่อนและหายนะของกระบวนการยุติธรรมไทยอย่างมาก จึงต้องมีหลายฝ่ายเข้ามาช่วยดูแลและการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งจะทำให้ความจริงได้ปรากฏ เช่น กำหนดให้พนักงานอัยการมีโอกาสรู้เห็นและอยู่ในกระบวนการขั้นตอนการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มคดี เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการสอบสวนมีมาตรฐานสากล ดังเช่นนานาอารยประเทศที่เปิดโอกาสให้หลายฝ่ายเข้ามามีส่วนในกระบวนการตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นต้น ซึ่งจะทำให้การเก็บพยานหลักฐานชั้นต้นเป็นไปอย่างรวดเร็วไม่สูญหายหรือถูกบิดเบือนทำลายอย่างเสรี ไร้การตรวจสอบ

ดังนั้น คณะอนุกรรมการฯ จึงเห็นควรให้มีการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยคำนึงถึงการบูรณาการการปฏิรูปกระบวนการสอบสวนให้รอบด้าน และลดการออกกฎหมายใหม่ที่ไม่จำเป็น

๔.๒ ประเด็นการพิจารณา

๔.๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

(๑) บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ในชั้นกฤษฎีกา

ปัจจุบันได้ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๒) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวน กับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้งและความไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก” และต่อมารัฐบาลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ... ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ไม่ได้ขัดหรือแย้งกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยมีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของ

พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ง.ด้านกระบวนการยุติธรรม (๒)

ทั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ... ได้ดังนี้

๑. มีการกำหนดกระบวนการ วิธีการทำงาน ขั้นตอน การบังคับบัญชา และภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนให้มีความเหมาะสม เพื่อให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. มีการกำหนดหลักการว่า ในคดีที่มีความสำคัญให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นสอบสวนเพื่อเป็นการถ่วงดุล และมีบทบาทในการช่วยเหลือการทำงาน of พนักงานสอบสวน

๓. ประชาชนจะได้รับความสะดวกในการไปแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษยังสถานีตำรวจที่ใดก็ได้ โดยให้พนักงานสอบสวนในทุกท้องที่มีหน้าที่และอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษที่มีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อตน ณ ที่ทำการที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ ไม่ว่าเหตุจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด

อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะกรรมการฯ ได้ศึกษาร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวแล้ว เห็นว่า การปฏิรูปกระบวนการสอบสวนทางอาญาควรพิจารณาหลักการว่า “ ต้องให้ความจริงทั้งหมดเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล และพยานหลักฐานต้องเข้าสู่การพิจารณาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมโดยไม่ถูกบิดเบือนหรือแก้ไข อีกทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายต้องปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค และเอื้ออำนวยให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก ซึ่งแท้จริงแล้ว ปัญหาในกระบวนการสอบสวนทางอาญาเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม การปฏิรูปกระบวนการสอบสวนทางอาญา จึงควรให้ความสำคัญกับการรวบรวมพยานหลักฐานโดยต้องมีความถูกต้อง และครบถ้วนสมบูรณ์ และการกำหนดให้พนักงานอัยการมีบทบาทในการเป็นผู้ช่วยเหลือการทำงาน of พนักงานสอบสวนนั้นเป็นความไม่เข้าใจระบบกฎหมายอย่างยิ่ง เพราะตามมาตรฐานสากลตำรวจต้องเป็นผู้ช่วยและปฏิบัติตามคำสั่งพนักงานอัยการในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้พนักงานอัยการได้พยานหลักฐานที่แท้จริงไปดำเนินคดีในชั้นศาล โดยพนักงานอัยการจะทำหน้าที่ตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานของตำรวจตั้งแต่ในที่เกิดเหตุให้ครบถ้วนเพื่อความรอบคอบและเพื่อป้องกันการบิดเบือนทำลายพยานหลักฐานไปในคราวเดียวกัน เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัจจุบัน พบว่า มีการออกกฎหมายอาญาอยู่ในรูปแบบของพระราชบัญญัติอื่น ๆ จำนวนมาก คณะกรรมการฯ จึงเห็นควรนำสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ... ไปปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เนื่องจากการออกกฎหมายหลายฉบับทั้งพระราชบัญญัติและประมวลกฎหมายอาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

(๒) บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม สามารถสรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ดังนี้

๑. ห้ามนำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือจัดให้บุคคลดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน เพื่อเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่สร้างความเสียหายแก่บุคคลเกินสมควรเมื่อเทียบกับความจำเป็นของรัฐ

๒. ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีในระหว่างปล่อยตัวชั่วคราว มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และกำหนดโทษของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีในระหว่างปล่อยตัวชั่วคราว

๓. กำหนดให้สามารถร้องทุกข์นอกเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์ได้ และให้พนักงานสอบสวนส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจโดยเร็ว

๔. กำหนดให้มีการร่วมสอบสวนระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีบางประเภท

๕. ในคดีที่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เมื่อผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหา ร้องขอ พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจในการสอบสวนคดีอาจแจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรือรับทำการสอบสวนเอง โดยอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมทำการสอบสวนคดีนั้นได้

๖. กำหนดให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้ อย่างต่อเนื่องไว้ ในการถามคำถามหรือสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

๗. กำหนดให้พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการในการกันผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดไว้เป็นพยาน หรือในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควร เพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการสอบสวน และเพื่อให้มีพยานหลักฐานนำไปสู่การดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นที่ได้กระทำความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าผู้บงการหรือตัวการสำคัญ

๘. ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการในกรณีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองวัน ก่อนวันครบกำหนดซึ่งผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย และในกรณีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่วันก่อนครบกำหนดซึ่งผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย เพื่อให้สามารถดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๙. ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลอื่นที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหา และกำหนดให้ในกรณีปรากฏพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในสำนวนหรือผู้มีส่วนได้เสียร้องขอโดยมีพยานหลักฐานว่ามีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในสำนวนใด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนบุคคลนั้นซึ่งปรากฏตามสำนวนว่าเป็น ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมในสำนวนนั้นได้

๑๐. กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีอาญาในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์กรณีใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงหลักการในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปกระบวนการสอบสวนทางอาญา จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญ ตั้งแต่การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในชั้นต้น ชั้นจับกุม และการรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงเห็นควรให้มีการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยคำนึงถึงการบูรณาการการปฏิรูปกระบวนการสอบสวนให้รอบด้าน และลดการออกกฎหมายใหม่ที่ฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น

๔.๒.๒ ผลการพิจารณา

บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องรวมถึงรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรม เห็นควรมีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน มุ่งเน้นในด้านกระบวนการสอบสวนทางอาญาระหว่างพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนควรเป็นกระบวนการเดียวกันที่พนักงานอัยการสามารถตรวจสอบถ่วงดุลการรวบรวมพยานหลักฐานขั้นต้นของพนักงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น พนักงานอัยการควรเข้ามามีบทบาทที่สำคัญตั้งแต่ขั้นตอนแรกในกระบวนการสอบสวน ภายใต้หลักการที่ว่า “ต้องให้ความจริงทั้งหมดเข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาล และพยานหลักฐานทั้งหมดต้องเข้าสู่การพิจารณาของอัยการและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ โดยไม่ถูกปิดเป็นกรณีหรือถูกทำลายไป” อีกทั้งผู้บังคับใช้กฎหมายต้องปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค ตามหลักนิติรัฐ (The Rule of Law) และเอื้ออำนวยให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก สอดรับกับแนวทางการปฏิรูปของสถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สปยธ.) และผู้แทนเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ผู้แทนสถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สปยธ.) ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับการสอบสวนให้เป็นมาตรฐานสากล ดังนี้

๑. ในการตรวจค้นและจับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำผิดซึ่งหน้า หรือจับตามหมายจับ ต้องการบันทึกภาพและเสียงเป็นหลักฐานทุกครั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นไว้ให้ชัดเจน

๒. กระทรวง ทบวง กรมที่เป็นเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายใด ให้มีอำนาจสอบสวนความผิดนั้นด้วย โดยไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจหน่วยต่าง ๆ ที่จะดำเนินการสอบสวนไปตามอำนาจหน้าที่ของตน

๓. การออกหมายเรียกบุคคลมาแจ้งข้อหา หรือเสนอศาลออกหมายจับ ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการในการตรวจพยานหลักฐานและแน่ใจว่า เมื่อจับตัวมาแล้ว จะสามารถฟ้องพิสูจน์ความผิดให้ศาลลงโทษได้เท่านั้น

๔. กรณีมีคนถูกฆ่าตาย ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รายงานให้พนักงานอัยการ และนายอำเภอทราบเพื่อร่วมชันสูตรพลิกศพและตรวจที่เกิดเหตุขึ้นทุกคดี

๕. คดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รายงานให้พนักงานอัยการทราบเหตุโดยทันทีเพื่อตรวจสอบการสอบสวน และหากพนักงานอัยการสั่งการเป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวนไว้อย่างไร ให้มีหน้าที่ปฏิบัติตามนั้น

๖. คดีที่มีผู้ร้องเรียนว่า พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์ หรือไม่รับคำกล่าวโทษ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าตรวจสอบการสอบสวน และบันทึกสั่งเป็นหลักฐานให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนตามกฎหมายให้ครบถ้วน

๗. การสอบปากคำบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ พยาน หรือผู้ต้องหา ให้มีการบันทึกภาพและเสียงไว้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานอัยการและศาลสามารถเรียกตรวจสอบได้เมื่อจำเป็นทุกคดี

ผู้แทนชมรมพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปการสอบสวน
ทางอาญา ดังนี้

๑. ไม่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อ
กับการทำงานของฝ่ายปกครอง และลดอำนาจหน้าที่ของฝ่ายปกครองลง

๒. เห็นด้วย กับแนวทางการปฏิรูปการสอบสวนทางอาญา โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓. ขอให้พิจารณา มาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยฝ่าย
ปกครองเห็นว่า เป็นการลดอำนาจผู้ว่าราชการจังหวัด ฝ่ายปกครอง และให้อำนาจแก่องค์กรตำรวจมากขึ้น ซึ่งจะ
เป็นผลเสียต่อระบบถ่วงดุลอำนาจในการพิจารณาคดีอาญา

ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.
ในชั้นกฤษฎีกา และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ของคณะกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบกับรายงาน
การศึกษาการปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากล โดย ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
คณะกรรมการฯ จึงได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ขึ้นมาฉบับหนึ่ง

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ ได้ยกร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อแก้ปัญหาการปฏิบัติงานตั้งแต่การที่พนักงานสอบสวนบางส่วนไม่รับคำร้องทุกข์
หรือกล่าวโทษจากประชาชนคนยากจน ไม่มีอำนาจหรือต่อสถานภาพทางสังคม ไม่ออกไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ
หรือไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุล่าช้า มีการเลือกปฏิบัติในการให้บริการ การทำสำนวนล่าช้า และไม่แจ้งความคืบหน้า
ทางคดีให้ผู้เสียหายทราบ ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการปฏิรูปวิธีปฏิบัติงานสอบสวนในด้านกฎหมาย
เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการให้บริการ
ประชาชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอาศัย
หลักการให้พนักงานอัยการเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวน เพื่อให้ทางเลือกแก่ประชาชนและได้รับการอำนวยความสะดวก
ความยุติธรรมจากกระบวนการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เป็นธรรม และมีความเป็นสากล โดยมี
สาระสำคัญดังนี้

**๑. มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓/๑ และมาตรา ๑๓/๒ แห่งประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้**

“มาตรา ๑๓/๑ ในการจับหรือค้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือค้นจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง
ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้
เจ้าพนักงานนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในบันทึกการจับหรือบันทึกการค้น แล้วแต่กรณี

ภาพและเสียงอันได้จากการจับกุมหรือตรวจค้น ห้ามมิให้เผยแพร่ต่อสาธารณชน”

“มาตรา ๑๓/๒ ในชั้นจับกุมหรือระหว่างสอบสวน ห้ามมิให้เจ้าพนักงานนำผู้ถูกจับหรือ
ผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือจัดให้บุคคลดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

ห้ามมิให้เจ้าพนักงานตามวรรคหนึ่งเผยแพร่ภาพหรือเสียงของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต่อ
สาธารณชนหรือยินยอมให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่บันทึกภาพหรือเสียงของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาหรือกระทำการอื่นใด
อันมีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ คือ

๑. เพื่อให้การจับและการค้นมีพยานหลักฐานเป็นภาพและเสียง เป็นหลักประกันว่าเจ้าพนักงานได้ปฏิบัติไปโดยชอบตามกฎหมาย สามารถตรวจสอบได้

๒. เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ต้องหาไม่ถูกละเมิดสิทธิและกระทำการอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการประจาน

๓. การบันทึกภาพและเสียงมาตรา ๑๓/๑ ระบุถึงการจับหรือค้น โดยให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือค้นจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ อาจเป็นเหตุให้ภาพและเสียงที่บันทึกดังกล่าวถูกเผยแพร่สู่สาธารณะได้ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องเพิ่มข้อความในวรรคสองดังกล่าว

๔. มาตรา ๑๓/๒ เป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นเพื่อห้ามมิให้มีการเผยแพร่ภาพหรือเสียงของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาอันมีลักษณะเป็นการประจาน โดยอ้างว่ามีความจำเป็นหรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือติดตามจับกุม

๒. มาตรา ๔ ให้แก้ไขวรรคที่หนึ่งของมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๘๔ เจ้าพนักงานหรือราชกรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๘๓ และแจ้งพนักงานอัยการมาตรวจสอบการจับกุมโดยทันที และเมื่อถึงที่นั่นแล้ว ให้ส่งตัวผู้ถูกจับแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจของที่ทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว เพื่อดำเนินการดังต่อไปนี้...”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะบัญญัติให้ผู้จับกุมนำตัวผู้ถูกจับไปสถานีตำรวจทันที แต่หากเจ้าหน้าที่กลับนำตัวผู้ถูกจับไปซุ่มทรมานก็ไม่มีระบบตรวจสอบที่จะช่วยผู้ถูกจับได้ทันทีและไม่มีระบบที่จะรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีเจ้าหน้าที่ที่ละเมิดทำร้ายประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการฯ เห็นว่า เพื่อให้เป็นไปตามหลักการให้พนักงานอัยการเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวน จึงเห็นควรให้พนักงานอัยการมาตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและได้รับความยุติธรรมจากกระบวนการสอบสวนอย่างแท้จริง

๓. มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๑๗/๑ ในกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ หรือระยะเวลาการควบคุมตัวตามกฎหมาย

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า เนื่องจากมีการหลบหนี นอกจากหลบหนีไปในระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว อาจเกิดกรณีการหลบหนีระหว่างที่ยังไม่ครบระยะเวลาฝากขังหรือระยะเวลาการควบคุมตัวด้วยเช่นกัน จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติเพิ่มเติมว่า “ระยะเวลาการควบคุมตัวตามกฎหมาย” ในมาตรา ๑๑๗/๑ วรรคหนึ่ง ตอนท้าย เพื่ออุดช่องว่างของกฎหมายดังกล่าว

๔. มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๒๑/๑ ในคดีดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

(๑) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป

(๒) คดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอ

(๓) คดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หากพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนหรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังมีได้เข้าทำการตรวจสอบการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนไปพลางก่อน และถือว่าการสอบสวนดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย

การสอบสวนตามมาตรานี้ ให้พนักงานสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

๑. คณะกรรมการฯ เห็นควร ให้พนักงานอัยการรู้เห็นพยานหลักฐานในการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนโดยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนโดยทันที เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมป้องกันการผูกขาดหรือบิดเบือนทำลายพยานหลักฐานตามอำเภอใจ อันเป็นเจตนารมณ์ของคณะกรรมการฯ ที่ต้องการให้พนักงานอัยการสามารถได้รับความจริงแห่งคดีอย่างครบถ้วนจึงเห็นควรให้อัยการเข้าไปดำเนินการตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานและตรวจสอบการสอบสวนตั้งแต่เริ่มคดี รวมถึงการตรวจพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวน เพื่อให้สำนวนการสอบสวนถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นธรรม

๒. คณะกรรมการฯ เห็นควร กำหนดบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑/๑ (๒) เป็น “คดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอ” เนื่องจากต้องการให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้รับความเป็นธรรมจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน โดยให้พนักงานอัยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนและพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน เพื่อให้เกิดความรอบคอบตลอดจนได้พยานหลักฐานครบถ้วนสมบูรณ์ตามความจริงตั้งแต่เริ่มต้นคดี

๓. คณะกรรมการฯ เห็นควร กำหนดบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑/๑ (๓) คดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด เนื่องจากต้องการเปิดกว้างให้คดีตามมาตรา ๑๒๑/๑ (๓) ซึ่งเป็นคดีที่อาจมีปัญหาในอนาคต ซึ่งจะสามารถกำหนดโดยกฎกระทรวงและข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุดได้

๔. คณะกรรมการฯ เห็นควร กำหนดบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑/๑ วรรคสอง เพื่อให้พนักงานอัยการได้รับรู้พยานหลักฐานจากการสอบสวนพร้อมกับพนักงานสอบสวน รวมทั้งให้คำแนะนำหรือสั่งการสอบสวนได้ตั้งแต่เริ่มคดี เพื่อให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปอย่างครบถ้วน เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริง

๕. คณะกรรมการฯ เห็นควร กำหนดบทบัญญัติ มาตรา ๑๒๑/๑ วรรคสาม เพื่อให้อัยการสูงสุดสามารถกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของการสอบสวนในคดีบางประเภทที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๕. มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๒๑/๒ ในคดีที่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือสอบสวนล่าช้าเมื่อผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา หรือผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรืออาจรับทำการสอบสวนเองก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พนักงานอัยการรับทำการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมทำการสอบสวนได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ โดยในการค้น การจับ และการคุมขัง อาจร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้”

การสอบสวนตามมาตรา^{นี้}ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

เมื่อพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้ทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ พร้อมเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องพนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษออกเลขคดีอาญาเข้าสู่ระบบราชการ หรือไม่ได้ดำเนินการสอบสวนตามกฎหมาย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน และเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง จึงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจดำเนินการสอบสวนแทนได้

๖. มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคท้ายของมาตรา ๑๒๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“การร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ใดก็ได้ ถ้าความผิดที่ร้องทุกข์มิได้อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ก็ให้รีบจัดการส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจโดยเร็ว”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า การเพิ่มความในวรรคท้ายของมาตรา ๑๒๓ เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้รัฐดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งความ ณ สถานีตำรวจที่เกิดเหตุเช่นปัจจุบัน ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนและความไม่สะดวกต่อประชาชนอย่างยิ่ง

๗. มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๒๔/๒ การยื่นหรือส่งคำร้องทุกข์ในลักษณะนี้อาจดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า คำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ รวมทั้งเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันสามารถส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นด้วยความสะดวกเป็นการลดภาระของประชาชนในการที่ต้องเดินทางไปพบพนักงานสอบสวน เพื่อยื่นคำร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือหลักฐานเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับคดี ซึ่งอาจอยู่ห่างไกล

๘. มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๓๖ การถามคำให้การหรือสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวน”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า การบันทึกภาพและเสียงในการสอบปากคำบุคคลเป็นหัวใจสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐาน การพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในคดีอาญา จึงจำเป็นต้องสร้างหลักประกันว่าได้บันทึกอย่างครบถ้วนถูกต้อง ไม่ผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนไปจากการให้ถ้อยคำของบุคคล รวมทั้งอาจบันทึกไปโดยไม่สุจริตผิดไปจากข้อเท็จจริงในการให้การ รวมทั้งสมควรเพิ่มให้ครอบคลุมถึงผู้ร้องทุกข์และผู้กล่าวโทษด้วย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๖/๑ ที่ว่า “การจับ การค้น ให้เจ้าพนักงานจับหรือค้น จัดให้มีการบันทึกภาพและเสียง ซึ่งสามารถถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีได้กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้แต่อย่างใด” ทั้งนี้ การสอบปากคำ ผู้ต้องหา หรือ ผู้เสียหายก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการจับและการค้น ฉะนั้น เพื่อให้เกิดการสอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๖/๑ ดังกล่าว จึงสมควรที่จะตัดข้อความว่า “ ในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ” ออกจากมาตรา ๑๓๖ ดังกล่าว

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ เห็นควรเพิ่ม “ ผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ ” ในมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้มีการบันทึกภาพและเสียงในการสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษด้วย โดยกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้เพียง “จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป” เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมต่อประชาชน

๙. มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๓๖/๑ ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี หรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกักผู้ต้องหานั้นไว้

เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการ หรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบให้จัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหาขึ้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

(๒) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะฟ้องผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

(๓) ให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อน จนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า บทบัญญัตินี้เป็นหลักการที่ถูกต้องในเรื่องหลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษตามพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดและความสำนึกต่อการกระทำนั้น โดยให้การกันบุคคลผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานกระทำได้เท่าที่จำเป็นอย่างแท้จริง เพื่อประโยชน์ที่สำคัญกว่าของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่สำคัญและมีความสลับซับซ้อน โดยผ่านความเห็นชอบจากพนักงานอัยการและนำเสนอข้อเท็จจริงนั้นต่อศาลในการพิจารณาลงโทษจำเลยผู้ถูกฟ้องคดีและเป็นพยานในคดีนั้น และมีเงื่อนไขในการลดโทษหลังจากศาลรอการกำหนดโทษ คือ คำเบิกความของจำเลยเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญได้ โดยศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดที่ให้การเป็นพยานนั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำก็ได้

๑๐. มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔๒/๑ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนในกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามมาตรา ๑๔๒ วรรคสามไปยังพนักงานอัยการ ดังนี้

(๑) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองวันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

(๒) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่วันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันสำคัญและจำเป็นที่ไม่สามารถทำการสอบสวนเสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนทันที และขอคำแนะนำในการดำเนินคดีดังกล่าวเพื่อให้สามารถดำเนินการส่งสำนวนการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนโดยเร็ว”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่าเป็นบทบัญญัติที่ีระดับหนึ่งในการแก้ปัญหาพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนเสนอพนักงานอัยการใกล้ครบเวลาผิดฟ้องฝากขังครั้งสุดท้าย ซึ่งทำให้พนักงานอัยการไม่มีเวลาเพียงพอในการตรวจพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนสั่งคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสั่งฟ้องหรือกรณีมีความจำเป็นต้องสั่งสอบ

เพิ่มเติมก็ไม่มีเวลาเพียงพอที่จะดำเนินการให้ความเป็นธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพแท้จริง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสังคมของพนักงานอัยการสร้างความเดือดร้อนและไม่เป็นธรรมต่อประชาชนตลอดมา

๑๑. มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔๓/๑ ในกรณีปรากฏพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในสำนวนหรือผู้มีส่วนได้เสียร้องขอโดยมีพยานหลักฐานว่ามีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในสำนวนใดหรือกระทำความผิดฐานอื่น ให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนบุคคลนั้นซึ่งปรากฏตามสำนวนว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือกระทำความผิดฐานอื่นเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมในสำนวนนั้นหรือเป็นอีกสำนวนหนึ่งแล้วแต่กรณี”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการอัยการฯ คือ

คณะกรรมการอัยการฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น ซึ่งพนักงานสอบสวนอาจจะเลยหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต ไม่ดำเนินการแจ้งข้อหาสอบสวนดำเนินคดี โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดดังกล่าวได้

๑๒. มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔๓/๒ ในกรณีพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก) นั้น หากพนักงานสอบสวนไม่ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมภายในกำหนดระยะเวลา และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดี ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมคดีนั้นได้ ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการอัยการฯ คือ

คณะกรรมการอัยการฯ เห็นว่า ถ้อยคำในมาตรานี้ ที่ระบุว่ามาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (๑) ที่ถูกต้องน่าจะเป็นมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก) ซึ่งหมายถึงการพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเป็นสำคัญ

การที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเองได้ หากพนักงานสอบสวนไม่ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมภายในกำหนดระยะเวลานั้น เป็นเรื่องที่ต้องเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากพนักงานสอบสวนไม่สอบสวนตามระยะเวลาที่พนักงานอัยการกำหนด

๑๓. มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๖๑/๑ ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลว่า โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องนั้นก็ ได้ และห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก

คำสั่งเช่นว่านี้ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ คือ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า เป็นบทบัญญัติที่ดีเป็นหลักประกันมิให้บุคคลฟ้องคดีโดยมีเจตนาไม่สุจริต กลับแก้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีได้รับความเดือดร้อนในชั้นพิจารณาโดยมิได้มุ่งหวังต่อผลคดีที่จะนำไปสู่การลงโทษจำเลยอย่างแท้จริง โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องได้

อย่างไรก็ตาม ควรกำหนดเพิ่มเติมว่า คำสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องนั้นต้องระบุข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฟ้องคดีโดยไม่สุจริตหรือหวังผลที่มีขอบดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนด้วย

๑๔. ให้แก้ไขความในมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุดให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออัยการสูงสุดหรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมายเพื่อตรวจสอบและมีคำสั่งแต่ทั้งนี้ มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงอำนาจทำให้เห็นแย้งจากผู้ว่าราชการจังหวัดไปเป็นผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ ก่อให้เกิดความไม่สะดวกและความไม่เป็นธรรมต่อประชาชน เนื่องจากกองบัญชาการตำรวจภาคอยู่ห่างไกลจากพื้นที่ ประชาชนติดต่อหรือร้องขอความเป็นธรรมได้ยากกว่าภายในจังหวัดและมีการร้องเรียนมากมายว่าหากเห็นว่ามีคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการได้ จะมีตำรวจภาคตีกินโดยไปเรียกเงินจากผู้ต้องหาเพื่อไม่แย้งคำสั่งอัยการ อีกทั้งในการตรวจสอบและพิจารณาสำนวนการสอบสวนคดีที่พนักงานอัยการจังหวัดสั่งไม่ฟ้อง ควรถูกตรวจสอบถ่วงดุลจากฝ่ายอื่นที่ไม่ใช่หน่วยตำรวจ ตามหลักการเดิมในการร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านและก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติมากมายในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระยะเวลาในการพิจารณาซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาได้รวดเร็วกว่า เนื่องจากไม่ได้มีการรวมศูนย์แบบกองบัญชาการตำรวจภาค รวมไปถึงการมีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการจังหวัด เพื่อปกป้องตำรวจฝ่ายจับกุมหรือสอบสวนที่สรุปสำนวนเสนอให้อัยการสั่งฟ้องโดยปราศจากหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ความผิดให้ศาลลงโทษผู้ต้องหา

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ เห็นว่า คดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องไม่ว่าจะเป็นจังหวัดอื่นหรือกรุงเทพมหานคร ควรได้รับการตรวจสอบเหตุผลในการสั่งไม่ฟ้องจากอัยการสูงสุดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายซึ่งเป็นผู้มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางกฎหมายมากกว่าทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บัญชาการตำรวจภาค รวมไปถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงเสนอให้มีการลดขั้นตอนและระยะเวลาการแย้งไปแย้งมาจึงให้แก้ไขอำนาจในการตรวจสอบคำสั่งไม่ฟ้องดังกล่าวโดยอัยการสูงสุดทั้งหมด

๑๕. ให้ยกเลิก ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อมีการแก้ไขความในมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ส่งสำนวนคดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อตรวจสอบและมีคำสั่งแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคตามที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติมาตรา ๑๔๕/๑ อีกต่อไป

๕. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

จากการศึกษากฎหมาย และรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมอาญาในทุกมิติแล้ว เห็นว่า มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวน โดยให้พนักงานอัยการมีอำนาจตรวจสอบควบคุมการสอบสวนคดีสำคัญหรือเมื่อมีการร้องเรียนตั้งแต่เริ่มคดี ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานอย่างครบถ้วนแท้จริง ป้องกันการบิดเบือน ทำลาย ทำให้สูญหายหรือสร้างพยานหลักฐานเท็จ สร้างหลักประกันให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุจริตและมีประสิทธิภาพ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามหลักนิติรัฐ (The Rule of Law) สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

คณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวน พร้อมแนบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

กมลศักดิ์ ลีวาเมาะ
(นายกมลศักดิ์ ลีวาเมาะ)
เลขานุการคณะกรรมการ

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๑๗/๑ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ หรือระยะเวลาการควบคุมตัวตามกฎหมาย

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๒๑/๑ ในคดีดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าตรวจสอบการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

- (๑) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป
- (๒) คดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอ
- (๓) คดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หากพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนหรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของสำนักงานอัยการสูงสุด

ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังมิได้เข้าทำการตรวจสอบการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนไปพลางก่อน และถือว่าการสอบสวนดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย

การสอบสวนตามมาตรา นี้ ให้พนักงานสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๒๑/๒ ในคดีที่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือสอบสวนล่าช้าเมื่อผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา หรือผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรืออาจรับทำการสอบสวนเองก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พนักงานอัยการรับทำการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมทำการสอบสวนได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ โดยในการค้น การจับ และการคุมขัง อาจร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้”

การสอบสวนตามมาตรา นี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

เมื่อพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้ทำความเห็นตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ พร้อมเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการซึ่งมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคท้ายของมาตรา ๑๒๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“การร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ได้ก็ได้ ถ้าความผิดที่ร้องทุกข์มีได้อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ก็ให้รับจัดการส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าวไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจโดยเร็ว”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๒๔/๒ การยื่นหรือส่งคำร้องทุกข์ในลักษณะนี้อาจดำเนินการโดยทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๓๖ การถามคำให้การหรือสอบปากคำผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ และผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอันอื่นไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวน”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๓๖/๑ ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกันผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการ หรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญเมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้จัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อศาล

(๒) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดีที่จะฟ้องผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

(๓) ให้ศาลรอการกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อน จนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานให้หน้าความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 “มาตรา ๑๔๒/๑ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนในกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตาม
 มาตรา ๑๔๒ วรรคสามไปยังพนักงานอัยการ ดังนี้

(๑) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกิน
 กว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองวันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้ง
 สุดท้าย

(๒) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็
 ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่วันก่อนวันครบกำหนดขังผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันสำคัญและจำเป็นที่ไม่สามารถทำการสอบสวนเสร็จสิ้นภายใน
 ระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงาน
 สอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อเข้าทำการตรวจสอบการสอบสวนทันที และขอคำแนะนำในการ
 ดำเนินคดีดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำเนินการส่งสำนวนการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนโดยเร็ว”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 “มาตรา ๑๔๓/๑ ในกรณีปรากฏพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในสำนวนหรือผู้มีส่วนได้เสีย
 ร้องโดยมีพยานหลักฐานว่ามีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในสำนวนใด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจ
 สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนบุคคลนั้นซึ่งปรากฏตามสำนวนว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำ
 ความผิดเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมในสำนวนนั้นหรือเป็นอีกสำนวนหนึ่งก็ได้”

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 “มาตรา ๑๔๓/๒ ในกรณีพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม
 ตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (ก) นั้น หากพนักงานสอบสวนไม่ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมภายในกำหนด
 ระยะเวลา และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดี ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสอบสวน
 เพิ่มเติมคดีนั้นได้ ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร”

มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา ดังนี้

“มาตรา ๑๔๕ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุดให้รับส่งสำนวนการ
 สอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออัยการสูงสุดหรือผู้ที่อัยการสูงสุดมอบหมายเพื่อตรวจสอบและมีคำสั่ง แต่ทั้งนี้
 มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะไม่อุทธรณ์ ไม่ฎีกา
 หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกมาตรา ๑๔๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา

“มาตรา ๑๖๑/๑ ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลว่า โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดี โดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่าประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องนั้นก็ได้ และห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก คำสั่งเช่นว่านี้ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ”

“มาตรา ๑๑๗/๒ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในระหว่างที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจากศาลให้ศาลที่มีคำสั่งเช่นนั้นมีอำนาจไต่สวนและลงโทษผู้กระทำผิดได้โดยมิต้องฟ้อง

ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง”

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๒๑/๑ ในคดีดังต่อไปนี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน

(๑) คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

(๒) คดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวน

(๓) คดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรได้รับคำปรึกษาแนะนำจากพนักงานอัยการ

(๔) คดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หากพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อให้คำแนะนำหรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีนั้น

หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ในระหว่างที่พนักงานอัยการยังมีได้เข้าร่วมการสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนไปพลางก่อน และถือว่าการสอบสวนดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย

การสอบสวนตามมาตรานี้ ให้พนักงานสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๒๑/๒ ในคดีที่พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ เมื่อผู้เสียหายหรือผู้กล่าวหาร้องขอ พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ หรืออาจรับทำการสอบสวนเองก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พนักงานอัยการรับทำการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนและเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยอาจแจ้งให้พนักงานสอบสวนเข้าร่วมทำการสอบสวนได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ โดยในการค้น การจับ และการคุมขัง อาจร่วมกับเจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่น หรือแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นดำเนินการก็ได้”

การสอบสวนตามมาตรานี้ให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

เมื่อพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้ทำ ความเห็นความเห็นตามมาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ พร้อมเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ซึ่งมีอำนาจตามมาตรา ๑๔๓ และมาตรา ๑๔๔”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคท้ายของมาตรา ๑๒๓ แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา

“การร้องทุกข์ตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ใด ก็ได้ ถ้าความผิดที่ร้องทุกข์มีได้อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น ก็ให้รับจัดการส่งคำร้องทุกข์ดังกล่าว ไปยังพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจโดยเร็ว

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๔/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๒๔/๒ การยื่นหรือส่งคำร้องทุกข์ในลักษณะนี้อาจดำเนินการโดยทางไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ได้กำหนดไว้ใน กฎกระทรวง”

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๓๖ การถามคำให้การหรือสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมาย กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้ เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุ จำเป็นอันอื่นไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการ สอบสวน”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๓๖/๑ ในคดีความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือคดีที่มีความสำคัญโดยประการอื่น และพนักงานสอบสวนเห็นว่า ข้อเท็จจริงในคดีมีความสลับซับซ้อนและ ยากลำบากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด หากปรากฏว่ามีผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใด ให้การรับสารภาพและให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีหรือพิสูจน์ความผิดของผู้บงการหรือ ผู้กระทำความผิดอื่นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ พนักงานสอบสวนอาจเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าควรกัน ผู้ต้องหานั้นไว้เป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้บงการ หรือผู้กระทำความผิดอื่นนั้นซึ่งเป็นตัวการสำคัญ เมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบ ให้จัดการดังต่อไปนี้

(๑) ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อฟ้องต่อศาล

(๒) ให้พนักงานอัยการบรรยายฟ้องให้ศาลทราบด้วยว่า จำเลยจะเป็นพยานสำคัญในคดี ที่จะฟ้องผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่น

(๓) ให้ศาลรอกำหนดโทษจำเลยผู้นั้นไว้ก่อน จนกว่าจำเลยนั้นจะไปเป็นพยานในคดีที่ ผู้บงการ ตัวการสำคัญ หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว และหากศาลเห็นว่าคำเบิกความ ของจำเลยนั้นเป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนส่งผลให้ศาลในคดีดังกล่าวสามารถพิจารณา พิพากษาลงโทษบุคคลเหล่านั้นได้ ศาลจะลงโทษจำเลยผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้นก็ได้”

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้ บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๒/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
“มาตรา ๑๔๒/๑ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนในกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตาม
มาตรา ๑๔๒ วรรคสามไปยังพนักงานอัยการ ดังนี้

(๑) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกิน
กว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสองวันก่อนวันครบกำหนดซึ่งผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

(๒) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็
ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่วันก่อนวันครบกำหนดซึ่งผู้ต้องหาครั้งสุดท้าย

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันสำคัญและจำเป็นที่ไม่สามารถส่งสำนวนภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง
หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงาน
อัยการเพื่อประสานการดำเนินคดี และขอคำแนะนำในการดำเนินคดีดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำเนินการส่ง
สำนวนการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนโดยเร็ว”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๔๓/๑ ในกรณีปรากฏพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในสำนวนหรือผู้มีส่วนได้เสีย
ร้องโดยมีพยานหลักฐานว่ามีบุคคลอื่นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในสำนวนใด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจ
สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนบุคคลนั้นซึ่งปรากฏตามสำนวนว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความ
ผิดเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมในสำนวนนั้นหรือเป็นอีกสำนวนหนึ่งก็ได้”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๔๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๔๓/๒ ในกรณีพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม
ตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง (๑) นั้น หากพนักงานสอบสวนไม่ส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมภายในกำหนด
ระยะเวลา และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินคดี ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสอบสวน
เพิ่มเติมคดีนั้นได้ ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร”

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๑/๑ และมาตรา ๑๖๕/๑ แห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๑๖๑/๑ ในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ หากความปรากฏต่อศาลว่า โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดี
โดยไม่สุจริตหรือโดยบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อกลั่นแกล้งหรือเอาเปรียบจำเลยหรือโดยมุ่งหวังผลอย่างอื่นยิ่งกว่า
ประโยชน์ที่พึงได้โดยชอบ ศาลจะมีคำสั่งยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้องนั้นก็ได้ และห้ามโจทก์ยื่นฟ้องคดีนั้นอีก

คำสั่งเช่นว่านี้ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ข

ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ.
ในชั้นกฤษฎีกา

ร่างฯ ที่จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญา

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านกระบวนการยุติธรรมให้เกิดผล โดยปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดความล่าช้าและความไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา และเพื่อให้ระบบการสอบสวนคดีอาญาสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ สมควรให้มีกฎหมายกลางว่าด้วยการสอบสวนคดีอาญาของข้าราชการตำรวจ เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานสอบสวนร่วมกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง และยกระดับการให้บริการแก่ประชาชนที่ดีและมีมาตรฐาน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ตั้งแต่รองสารวัตรสอบสวนขึ้นไป และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จเรตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และรองจเรตำรวจแห่งชาติ

ผู้ช่วยพนักงานสอบสวนมีหน้าที่และอำนาจในการช่วยเหลือพนักงานสอบสวน ในการดำเนินการสืบสวนหรือการสอบสวน หรือในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่พนักงานสอบสวนมอบหมาย และต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ในกฎ ก.ตร.

มาตรา ๖ ให้ข้าราชการตำรวจในสายงานป้องกันและปราบปราม สายงานวิชาชีพเฉพาะ และสายงานอื่น มีหน้าที่และอำนาจในการช่วยเหลือและสนับสนุนพนักงานสอบสวนในการสืบสวน หรือการสอบสวน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

นอกจากหน้าที่และอำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้ข้าราชการตำรวจในสายงานป้องกัน และปราบปรามมีหน้าที่และอำนาจในการสืบสวนตามที่พนักงานสอบสวนร้องขอเป็นการเฉพาะด้วย

มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์ในการบริการประชาชนและดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพ และรวดเร็ว ให้พนักงานสอบสวนในทุกท้องที่มีหน้าที่และอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษที่มี ผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อตน ณ ที่ทำการที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ ไม่ว่าเหตุจะเกิดขึ้นในท้องที่ใด และเมื่อรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว ให้มีหน้าที่สอบสวนเบื้องต้นเท่าที่จะพึงทำได้ และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือภาระแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเกินความจำเป็น แล้วรีบส่งคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษพร้อมด้วยเอกสาร หลักฐาน ที่ได้จากการสอบสวนเบื้องต้นไปยังพนักงานสอบสวน ซึ่งมีเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเร็ว โดยให้ถือว่าการร้องทุกข์ การกล่าวโทษ และการสอบสวนดังกล่าวเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว และให้แจ้งให้ ผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษทราบด้วยว่าจะส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนซึ่งมีเขตอำนาจแห่งใด

ให้นำความในวรรคหนึ่งไปใช้บังคับกับการแจ้งการสูญหายหรือเสียหายของทรัพย์สิน หรือการแจ้งไว้เป็นหลักฐานด้วยโดยอนุโลม แต่ในกรณีที่เป็นการแจ้งการสูญหายหรือเสียหาย ของเอกสารหรือหลักฐานที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ออกให้ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการขออนุญาตเอกสาร หรือหลักฐานใหม่ ให้ผู้แจ้งไปแจ้งโดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ออกเอกสาร หรือหลักฐานนั้น และให้ถือเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวที่จะต้องรับแจ้ง และออกเอกสารหรือหลักฐานให้แก่ผู้แจ้ง แต่ทั้งนี้ ไม่ห้ามพนักงานสอบสวนที่จะรับแจ้ง

เมื่อได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามวรรคหนึ่ง หรือรับแจ้งตามวรรคสองแล้ว ให้พนักงานสอบสวนออกใบรับให้ผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือผู้แจ้ง โดยปล้น และให้แจ้งให้ ผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษทราบถึงความคืบหน้าตามระยะเวลาที่ระเบียบ ก.ตร. กำหนด โดยการแจ้ง ดังกล่าวจะแจ้งผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

เรื่องใดที่มีผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษและพนักงานสอบสวนเห็นว่ามิใช่เป็นคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือเป็นเรื่องซึ่งแนะนำให้ผู้แจ้งไปแจ้ง โดยตรงต่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามวรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จากพนักงานสอบสวนบันทึกสรุปไว้ในรายงานประจำวันและให้ผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือผู้แจ้ง ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ความในมาตรานี้ไม่เป็นการตัดหน้าที่และอำนาจของตำรวจที่มีใช้พนักงานสอบสวน ในการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ตำรวจที่รับ คำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษดังกล่าวต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้

มาตรา ๘ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนต่างท้องที่ในเขตกองบังคับการหรือจังหวัด เดียวกันมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเดียวกัน หรือไม่ปรากฏว่าเหตุเกิดในท้องที่ใดในเขต ของกองบังคับการหรือจังหวัดนั้น หรือเมื่อมีเหตุอันสมควรที่จะให้พนักงานสอบสวนคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนสอบสวนคดีใดคดีหนึ่งเป็นการเฉพาะ ผู้บังคับการสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ พนักงานสอบสวนคนใดหรือหลายคนในกองบังคับการนั้นหรือพนักงานสอบสวนซึ่งมีเขตอำนาจ คนใดคนหนึ่งในจังหวัดนั้นเป็นผู้รับผิดชอบการสอบสวนความผิดอาญานั้นได้ โดยคำนึงถึง ความสะดวกของพยาน ประสิทธิภาพ และความรวดเร็วในการดำเนินการประกอบกัน โดยผู้บังคับการสอบสวนจะสั่งก่อนเริ่มดำเนินการสอบสวนหรือในระหว่างการสอบสวนก็ได้

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาในรถไฟหรือยานพาหนะขนส่งสาธารณะ ให้ผู้เสียหายหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของหรือควบคุมดูแลรถไฟหรือยานพาหนะ ขนส่งสาธารณะมีสิทธิร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนในทุกท้องที่ ไม่ว่าเหตุจะเกิดขึ้น ในท้องที่ใด และเมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว ให้พนักงานสอบสวนนั้น มีหน้าที่และอำนาจดำเนินการสอบสวนได้ และเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน หรือเพื่อประสิทธิภาพในการสอบสวน พนักงานสอบสวนซึ่งรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้ ผู้บังคับการสอบสวนหรือผู้บัญชาการสอบสวนซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้น หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จะสั่งให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานสอบสวนอื่น เพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไปได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎ ก.ตร.

ในกรณีการกระทำความผิดตามวรรคสองมิใช่เป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้ใดจะเป็นผู้กล่าวโทษตามวรรคสองก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๗ วรรคห้า มาใช้บังคับกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ตามมาตรานี้ของตำรวจที่มีใช้พนักงานสอบสวนด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ในกรณีที่พนักงานสอบสวนต่างท้องที่และต่างจังหวัดหรือต่างกองบังคับการ มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาเดียวกัน หรือยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าความผิดอาญาเกิดขึ้น ในท้องที่ใด หรือเมื่อมีเหตุอันสมควรที่จะให้พนักงานสอบสวนคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนสอบสวน คดีใดคดีหนึ่งเป็นการเฉพาะ ผู้บัญชาการสอบสวนมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในเขตอำนาจของตนทำการสอบสวนได้ ในการพิจารณาสั่งการดังกล่าว ให้นำความในมาตรา ๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนคนใดคนหนึ่ง หรือหลายคนมีอำนาจสอบสวนคดีใดคดีหนึ่งเป็นการเฉพาะได้ไม่ว่าเหตุจะเกิดในท้องที่ใด และในกรณีที่มีพนักงานสอบสวนหลายคนมีอำนาจสอบสวนคดีเดียวกันหรือเกี่ยวเนื่องกัน หรือมีปัญหาว่าพนักงานสอบสวนคนใดมีอำนาจในการสอบสวนคดีใด ให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติเป็นผู้ชี้ขาด

ในการสั่งการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ระบุพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน

เมื่อได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ให้พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับคำสั่งมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญานั้นได้

มาตรา ๑๐ การสอบสวนต้องกระทำโดยมุ่งให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตามความจริงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นโทษต่อผู้ต้องหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน แต่ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายอ้างพยานหลักฐานใด และนำพยานหลักฐานมามอบให้พนักงานสอบสวนโดยสมัครใจ หรือในกรณีเป็นพยานบุคคลได้นำพยานบุคคลมาให้ถ้อยคำแก่พนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนสอบสวนพยานและรวบรวมพยานหลักฐานนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าพนักงานสอบสวนเห็นว่าพยานหลักฐานหรือพยานบุคคลที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนำมา ไม่เกี่ยวกับคดีหรือมีลักษณะเป็นการประวิงคดี พนักงานสอบสวนจะไม่รับไว้ในสำนวนหรือไม่สอบพยานบุคคลนั้น หรือสอบสวนเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับคดีก็ได้ และให้บันทึกพฤติการณ์ดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวน

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายอ้างพยานหลักฐานหรือพยานบุคคลอื่น แต่ไม่สามารถนำมามอบหรือมาให้ถ้อยคำกับพนักงานสอบสวนได้ ให้พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกพยานหลักฐานหรือพยานบุคคลนั้นตามที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายร้องขอ และถ้าพนักงานสอบสวนไม่ได้พยานหลักฐานตามที่มีหมายเรียกหรือพยานบุคคลไม่มาภายในเวลาที่พนักงานสอบสวนกำหนด ให้บันทึกไว้ในสำนวนการสอบสวน และให้นำความในวรรคสามมาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

การดำเนินการตามวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ไม่เป็นเหตุให้พนักงานสอบสวนต้องรอการสอบสวนไว้ก่อน เว้นแต่พนักงานสอบสวนจะเห็นว่าพยานหลักฐานหรือพยานบุคคลที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนำมาหรืออ้างอิงจะมีผลสำคัญต่อการสอบสวน จะรอการสอบสวนไว้ก่อนก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุผลของการรอการสอบสวนไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

เพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน หรือหัวหน้าสถานีตำรวจได้รับข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาในเรื่องใด ให้มีหน้าที่ส่งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นให้แก่พนักงานสอบสวน และให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนนั้นที่จะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นประกอบการสอบสวนและรวมหลักฐานการส่งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งตามวรรคหกภายหลังจากที่ส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ได้รับแจ้งไปให้พนักงานอัยการเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินคดีต่อไปโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน และในกรณีจำเป็นและเห็นสมควรก่อนที่พนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีต่อศาล พนักงานอัยการ

จะดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานดังกล่าว โดยจะสอบสวนเอง หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติมภายในเวลาที่กำหนดก็ได้

ในกรณีที่พนักงานอัยการได้รับข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานตามวรรคหกภายหลัง จากยื่นฟ้องคดีแล้ว ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นเชื่อถือได้และแสดง ความบริสุทธิ์ของจำเลย ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำพิพากษา ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่เสนอ ข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นต่อศาลเพื่อพิจารณาต่อไป แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดอำนาจของ พนักงานอัยการในการถอนฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวก หน่วยงานใดของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติมีอัตรากำลังเพียงพอ ก.ตร. จะกำหนดให้การสอบสวนบางคดีสำหรับหน่วยงานนั้น ต้องดำเนินการเป็นคณะก็ได้ โดยองค์ประกอบของคณะ ประเภทของคดี และวิธีปฏิบัติงานเป็นคณะ ให้เป็นไปตามระเบียบ ก.ตร.

มาตรา ๑๒ ในสถานีดำรวจ ให้พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าของพนักงานสอบสวน ในสถานีดำรวจนั้น เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน ในหน่วยงานอื่นข้าราชการ ตำรวจที่ดำรงตำแหน่งในสายงานสอบสวนตำแหน่งใดจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการ สอบสวน ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเป็นธรรม ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนในระดับผู้กำกับการสอบสวนมีอำนาจมอบหมายให้รองผู้กำกับการสอบสวน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน โดยจะมอบหมายตามประเภทหรือลักษณะของคดี หรือมอบหมายในลักษณะเป็นการทั่วไปก็ได้ แต่ในการมอบหมายให้คำนึงถึงการให้รองผู้กำกับการสอบสวน ทุกคนได้แบ่งเบาภาระงานของผู้กำกับการสอบสวน แต่ไม่ว่าจะได้รับการมอบหมายดังกล่าวหรือไม่ ไม่เป็นการตัดหน้าที่ของรองผู้กำกับการสอบสวนในการสอบสวน

ให้นำความในวรรคสองมาใช้บังคับกับการมอบหมายอำนาจของหัวหน้าพนักงานสอบสวน ในระดับที่สูงกว่าผู้กำกับการให้กับผู้ดำรงตำแหน่งรองของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นด้วยโดยอนุโลม ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดการดำเนินการสอบสวนหรือให้เกิดประสิทธิภาพ ในการสอบสวน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนหนึ่ง เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีใดคดีหนึ่งหรือประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้ ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

ให้พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าของพนักงานสอบสวนในสถานีดำรวจ หรือในหน่วยงานอื่น มีหน้าที่กำกับดูแลและรับผิดชอบงานด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ภายในสถานีดำรวจหรือหน่วยงานนั้น และมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน เพิ่มเติมได้เมื่อมีเหตุอันควร

มาตรา ๑๓ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหรือสอบสวนการกระทำความผิด ตามกฎหมายใด พนักงานสอบสวนอาจขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายใดมีฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่และมีอำนาจสอบสวนความผิดตามกฎหมายนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามมาตรา ๖ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอื่นที่มีได้อยู่ในหน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานดังกล่าวจะโอนสำนวนการสอบสวนในส่วนที่ตนได้สอบสวนไว้แล้วไปให้พนักงานสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อดำเนินการสอบสวนในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดอื่นที่ยังมิได้ดำเนินการสอบสวนก็ได้ โดยให้ถือว่าสำนวนการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แต่พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานดังกล่าวสอบสวนเพิ่มเติมหรือจะสอบสวนเพิ่มเติมเองก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ตกลงร่วมกันระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานดังกล่าวสังกัดอยู่

มาตรา ๑๔ ในการแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหาโดยยังมีได้มีหลักฐานพอสมควรที่แสดงว่าผู้ต้องหาจะได้อำนาจสอบสวนได้กระทำความผิดตามข้อหาอันมีได้

มาตรา ๑๕ การถามคำให้การหรือสอบปากคำผู้ต้องหาในคดีที่มีข้อหาความผิดซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยานหลักฐานและรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน เว้นแต่เป็นกรณีเร่งด่วนหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจดำเนินการได้ ก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นบันทึกเหตุดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวน

มาตรา ๑๖ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนคดีดังต่อไปนี้ และได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว ให้แจ้งให้พนักงานอัยการทราบภายในสามวันนับแต่วันที่แจ้งข้อหาดังกล่าว

(๑) คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

(๒) คดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

(๓) คดีอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

เมื่อได้รับแจ้งจากพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจไปเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวน ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนหรือสถานที่อื่นที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือขอให้พนักงานสอบสวนแจ้งความคืบหน้าในการสอบสวนให้ทราบเป็นระยะ หรือขอให้ตรวจสอบพยานหลักฐานหรือประเด็นใดเพิ่มเติมเป็นการเฉพาะก็ได้ การสอบสวนที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการไปโดยมิได้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน ให้เป็นอันใช้ได้

ในการสอบสวนร่วมกันตามวรรคสอง หรือในกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรได้รับคำปรึกษาแนะนำจากพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการเห็นสมควร ให้พนักงานอัยการปฏิบัติ

หน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนเพื่อให้คำแนะนำหรือตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดี แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่เห็นด้วยกับคำแนะนำนั้นหรือมีเหตุขัดข้องไม่อาจปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการไม่เห็นด้วยหรือเหตุขัดข้องพร้อมด้วยเหตุผลนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวน

ในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติร่วมกันกำหนด ในระหว่างที่ยังมิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามที่พนักงานอัยการแจ้งให้ทราบตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อัยการสูงสุดกำหนด

ในการแจ้งหรือติดต่อประสานงานกันตามมาตรา นี้ จะแจ้งหรือติดต่อกันทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

มาตรา ๑๗ ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่จะได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม และต้องไม่กระทำการใดอันเป็นการขัดต่อสิทธิมนุษยชนหรือเป็นการเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว

ในชั้นจับกุมหรือระหว่างสอบสวน ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับหรือพนักงานสอบสวนนำผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาออกแถลงข่าวหรือจัดให้บุคคลดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

เจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนต้องไม่เผยแพร่ภาพหรือเสียงของผู้เสียหาย ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาต่อสาธารณชนหรือยินยอมให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่บันทึกภาพหรือเสียงของผู้เสียหาย ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา หรือกระทำการอื่นใด ทั้งนี้ อันมีลักษณะเป็นการประจานผู้เสียหาย ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา แต่การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบการรับสารภาพเพียงเท่าที่จำเป็นแห่งคดี มิให้ถือว่าเป็นการประจาน

ความในวรรคสามมิใช่บังคับกับการเผยแพร่ภาพหรือเสียงของผู้ต้องหาเพื่อประโยชน์ในการจับกุมตามหมายจับหรือเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนหรือการสอบสวนในกรณีที่ยังมิได้มีการจับกุมหรือคุมขังผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา

มาตรา ๑๘ ในการค้นไม่ว่าจะมีหมายค้นหรือไม่ ห้ามมิให้เจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวนแจ้งหรือเผยแพร่ให้บุคคลอื่นใดที่ไม่มีหน้าที่ในการค้นทราบ หรือยินยอมให้บุคคลซึ่งไม่มีหน้าที่ดังกล่าวเข้าไปในสถานที่ที่ค้นหรือบันทึกภาพหรือเสียงในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือพนักงานสอบสวน เว้นแต่ผู้ถูกค้นหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่ค้นจะเป็นผู้บันทึกภาพหรือเสียงหรือยินยอมให้บุคคลอื่นนั้นบันทึกภาพหรือเสียง

มาตรา ๑๙ บุคคลใดซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องหรือร่วมในการกระทำความผิดกับผู้ต้องหา หากมีกรณีดังต่อไปนี้ พนักงานสอบสวนจะเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อกันบุคคลนั้นเป็นพยานก็ได้

(๑) ถ้าไม่มีคำให้การของบุคคลดังกล่าว จะไม่มีพยานหลักฐานอื่นเพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นตัวการสำคัญ

- (๒) บุคคลที่จะกันเป็นพยานไม่ใช่เป็นตัวละครสำคัญในการกระทำความผิด และ
 (๓) คำให้การของบุคคลนั้นจะเป็นประโยชน์ในการลงโทษผู้ต้องหาอื่นซึ่งเป็นตัวละคร

สำคัญได้

- (๔) บุคคลนั้นแจ้งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงต่อพนักงานสอบสวนด้วยความสมัครใจ

เมื่อพนักงานอัยการเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องบุคคลนั้น และสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนบุคคลนั้นในฐานะเป็นพยานต่อไป หรือนำพยานนั้นไปศาลเพื่อดำเนินการให้ศาลสืบพยานนั้น และให้ศาลสืบพยานนั้นทันทีโดยไม่ต้องรอผลการสอบสวน โดยให้นำความในมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้บังคับกับการดำเนินการสืบและการรับฟังพยานดังกล่าวด้วยโดยอนุโลม

การกันบุคคลไว้เป็นพยานตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขอื่นที่อัยการสูงสุดและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติร่วมกันกำหนด

มาตรา ๒๐ ในกรณีผู้ต้องหาถูกขังอยู่หรืออยู่ในระหว่างที่ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันครบกำหนดที่ศาลอาจสั่งขังผู้ต้องหาได้ตามกฎหมาย

(๒) ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ให้ส่งสำนวนไม่น้อยกว่าสิบสี่วันก่อนวันครบกำหนดที่ศาลอาจสั่งขังผู้ต้องหาได้ตามกฎหมาย

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องอันสำคัญและจำเป็นที่ไม่สามารถส่งสำนวนภายในระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือมีเหตุอื่นใดที่ทำให้ระยะเวลาในการขังผู้ต้องหาเปลี่ยนแปลงไป ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อประสานการดำเนินคดี และขอคำแนะนำในการดำเนินคดีดังกล่าว เพื่อให้สามารถดำเนินการส่งสำนวนการสอบสวนได้อย่างครบถ้วนโดยเร็ว ทั้งนี้ ต้องมีเวลาไม่น้อยกว่าห้าวันก่อนวันครบกำหนดที่ศาลอาจสั่งขังผู้ต้องหาได้ตามกฎหมาย

ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นว่าสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนส่งให้ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ให้แจ้งให้พนักงานสอบสวนรับสำนวนคืนไปเพื่อดำเนินการให้ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยให้แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบถึงข้อที่ไม่สมบูรณ์ไว้ให้ชัดเจนภายในเวลาไม่ช้ากว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง หรือจะรับไว้ก่อนเพื่อดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๒๑ ก็ได้

การสอบสวนหรือส่งสำนวนที่มีได้เป็นไปตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ไม่ทำให้การสอบสวนนั้นต้องเสียไป

การดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดจะร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการปฏิบัติก็ได้

มาตรา ๒๑ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานมาให้

ซักถามหรือส่งพยานหลักฐานอื่นมาใช้ประกอบสำนวน ในการนี้พนักงานอัยการจะไปร่วมสอบสวนเพิ่มเติมกับพนักงานสอบสวน หรือในกรณีที่เห็นสมควร จะดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมเอง ก่อนมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนโดยให้พนักงานสอบสวนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือพนักงานอัยการตามที่ร้องขอ ให้นำความในมาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับแก่การสอบสวนของพนักงานอัยการด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ ในการพิจารณาสำนวนการสอบสวน หากปรากฏข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในสำนวนหรือผู้มีส่วนได้เสียร้องโดยมีพยานหลักฐานตามสมควรว่ามีบุคคลอื่นใดมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดในสำนวนใด ให้พนักงานอัยการแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเป็นหนังสือเพื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปโดยเร็ว

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องและคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอัยการสูงสุด ให้พนักงานอัยการส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งให้ผู้บังคับการสอบสวนพิจารณา ถ้าผู้บังคับการสอบสวนไม่แย้งคำสั่งดังกล่าวภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันได้รับสำนวน ให้ถือตามความเห็นของพนักงานอัยการ ถ้ามีความเห็นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้บังคับการสอบสวนไปก่อน ความเห็นของอัยการสูงสุดให้เป็นที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่งสำหรับกรุงเทพมหานคร ให้อำนาจของผู้บังคับการสอบสวนในการแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ เป็นอำนาจของผู้บัญชาการสอบสวน ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการสอบสวนขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อำนาจของผู้บังคับการตามวรรคหนึ่งเป็นอำนาจของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อำนาจการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นอำนาจของอัยการสูงสุด และคำสั่งของอัยการสูงสุดดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ในกรณีตามวรรคหนึ่งสำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ถ้าผู้บังคับการสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ อำนาจของผู้บังคับการสอบสวนในการแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการสอบสวน ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งสูงกว่าผู้บังคับการสอบสวนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อำนาจของผู้บังคับการตามวรรคหนึ่งเป็นอำนาจของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อำนาจการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของพนักงานอัยการเป็นอำนาจของอัยการสูงสุด และคำสั่งของอัยการสูงสุดดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม เว้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวัน มาใช้บังคับกับการแย้งคำสั่งไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกา และการถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ หรือถอนฎีกาด้วยโดยอนุโลม โดยในการดำเนินการดังกล่าวให้ผู้ที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงระยะเวลาในการอุทธรณ์หรือฎีกาตามที่กฎหมายกำหนดด้วย

พนักงานสอบสวนซึ่งดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจทำความเห็นแย้งตามมาตรา นี้ จะมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นผู้ทำความเห็นแย้งแทนก็ได้ และในกรณีที่

อำนาจของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จะมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเป็นผู้ทำความเห็นแย้งแทนด้วยก็ได้

ความในวรรคสี่ไม่ใช่บังคับกับการไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกาที่พนักงานอัยการเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะต้องอุทธรณ์หรือไม่ฎีกาเพราะศาลได้พิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามที่พนักงานอัยการฟ้องแล้ว

มาตรา ๒๔ เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือยุติการดำเนินคดีหรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้อง ให้พนักงานอัยการแจ้งให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบด้วย ในกรณีที่มิให้ผู้ขอตรวจสอบประวัติของบุคคลนั้นห้ามมิให้ระบุงการดำเนินคดีดังกล่าวลงในทะเบียนประวัติของบุคคลนั้น หรือหากมีเหตุจำเป็นจะต้องระบุงการดำเนินคดี ต้องบันทึกคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือยุติการดำเนินคดีหรือคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องไว้ในประวัติของบุคคลนั้นด้วย

มาตรา ๒๕ ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจออกกฎหรือระเบียบเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของพนักงานอัยการ และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีอำนาจออกกฎหรือระเบียบเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ และในกรณีที่เป็นกรปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างพนักงานอัยการและข้าราชการตำรวจ อัยการสูงสุดและผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะออกกฎหรือระเบียบร่วมกันก็ได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้

การออกกฎหรือระเบียบตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดให้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใด ในการแจ้ง การสื่อสารระหว่างกัน หรือการปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ ในกรณีที่มีการกำหนดให้การแจ้งหรือการสื่อสารระหว่างกันหรือการปฏิบัติหน้าที่อื่นใดต้องทำเป็นหนังสือหรือทำเป็นเอกสาร ให้ถือว่าการดำเนินการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นดังกล่าว เป็นการทำเป็นหนังสือหรือทำเป็นเอกสารแล้ว

มาตรา ๒๖ บทบัญญัติมาตรา ๑๕ มิให้ใช้บังคับแก่สถานีตำรวจหรือหน่วยอื่นใดที่มีหน้าที่และอำนาจทำการสอบสวน ที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการจัดหาเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการบันทึกภาพและเสียง

ให้คณะรัฐมนตรีดำเนินการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการให้สถานีตำรวจหรือหน่วยอื่นใดที่มีหน้าที่และอำนาจทำการสอบสวนมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ตามวรรคหนึ่ง ภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๗ ให้ ก.ตร. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุดดำเนินการออกกฎและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัดจากวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และดำเนินการฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎและระเบียบดังกล่าวใช้บังคับ

ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการได้ทันภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจะขยายระยะเวลาการดำเนินการออกไปได้อีกไม่เกินเก้าสิบวัน ก็ได้ แต่คณะรัฐมนตรีต้องกำหนดมาตรการในการเร่งรัดและการลงโทษไว้ในมติคณะรัฐมนตรีด้วย

ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหรือระเบียบตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นไปตามกฎหรือระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดหรืออัยการสูงสุดหรือกฎหรือระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือของ ก.ตร.ในส่วนที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แล้วแต่กรณีไปพลางก่อน

มาตรา ๒๘ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ค

รายงานการศึกษาการปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญา

ตามมาตรฐานสากล

โดย ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง

Investigation Reform in Thailand

Dr. Namtaee Meeboonsalang

Abstract

The Thailand's criminal justice systems are in crisis and considered under international standards in term of the rule of law. According to the current Thai criminal procedure law, merely police officer is in charge for collecting all evidence at the crime-screen and through the course of the investigation process starting from crime-screen examination, arresting the suspect, seeking criminal warrant, accusation, interrogation and investigation. As such a monopoly system resulting in significant evidences are easily contaminated. Evidence distortions by officers are routinely executed. All the prosecutor can do is just waiting for the submitted file. It have been said that Thai prosecutor is in charge for reading novel or story made by police. These cost innocent people have been accused and convicted for the crimes they did not commit. On the other hand, criminals are at large.

The police system is considered in crisis as well. Now a day, polices execute their duty under the high pressures coming around. They need a lot of money to materialize their higher promotion. Bribery from illegal businesses is the vital source of money. Not only under money pressure, but police also must to perform their duty in favor of politician because politician is responsible for police's remove and promotion. As a result, Thailand criminal justice system needs to be reformed. Prosecutors must be in charge for all investigation process at the beginning of the case as well. Empowering prosecutors to collect all needed evidence by themselves, checking the arrest of the suspect, approval for seeking criminal warrant, responsible for accusation and charge, involving in interrogation and investigation are vital processes in order to check and

balance police's performance together with preventing evidence tampering at the crime-screen. Furthermore, prosecutor's knowing of evidence of the case can prevent evidence distortion which might be order or pressure from political influence. Without political pressure and influence of money, polices can execute their jobs independently and finally justice will be served.

การปฏิรูประบบสอบสวนคดีอาญาตามมาตรฐานสากล

ดร. น้ำแท้ มีบุญสร้าง

หัวใจสำคัญของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางอาญาคือ “การทำความจริงให้ปรากฏ” ดังนั้น ปรัชญาพื้นฐานในคดีอาญาทั้งระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาคือหลักการ “ค้นหาความจริง” โดยระบบไต่สวนรัฐมีภาระหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อค้นหาความจริงแบบไม่มีการต่อสู้คดีระหว่างโจทก์และจำเลย ส่วนระบบกล่าวหา นั้น เป็นการค้นหาความจริงโดยผ่านการต่อสู้คดีระหว่างโจทก์และจำเลยที่ต่างฝ่ายต่างมีภาระการนำพยานหลักฐานเข้าสืบตามข้ออ้างข้อเถียงของตน

การสืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการค้นหาความจริงของรัฐ ทั้งเพื่อการป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมและการปราบปรามเมื่อเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำผิดแล้ว การสอบสวนคดีเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเมื่อเกิดการกระทำความผิดเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งคดี โดยพนักงานสอบสวนทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและอำนวยความสะดวกแก่พนักงานอัยการในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อให้พนักงานอัยการในฐานะผู้ดำเนินคดีแทนรัฐได้รับพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนในการอำนวยความสะดวกตั้งแต่ชั้นการพิจารณาสั่งคดีและนำพยานหลักฐานนั้นไปสู่การพิจารณาคดีพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยให้ปราศจากข้อสงสัยในชั้นศาลเพื่อได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ ดังนั้นขั้นตอนสำคัญของการอำนวยความสะดวกในชั้นสอบสวนคือจะทำอย่างไรให้พนักงานอัยการได้รับพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ถูกต้องแท้จริงเพื่อนำ “ความจริง” ไปสู่การพิจารณาคดีในชั้นศาล

การสืบสวนสอบสวนเป็นกระบวนการขั้นต้นในการใช้อำนาจรัฐที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติเพื่อจำกัดขอบเขตและกำหนดขั้นตอนเพื่อควบคุมตรวจสอบวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทั้งจากสายการบังคับบัญชาภายในหน่วยงานเองและจากหน่วยงานภายนอกเพื่อป้องกัน

ผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่รับผลประโยชน์และช่วยปกปิดบิดเบือนข้อเท็จจริง โดยกำหนดขั้นตอนต่างๆไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บางคนกล่าวที่ว่า “ระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความของไทย ย่อมมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยแล้วไม่จำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายให้ได้ตามระดับมาตรฐานสากล” นับว่าเป็นความคลาดเคลื่อนและขาดความเข้าใจในปรัชญาและหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายสารบัญญัติทางอาญาและกฎหมายวิธีสบัญญัติ กล่าวคือ

กฎหมายสารบัญญัติทางอาญาเป็นเรื่องของการตรากฎหมายเพื่อกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดและมีโทษในทางอาญา(Criminalization) เช่น กัญชา การพนัน การค้าประเวณีฯ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสอดคล้องกับศีลธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการปกครองของแต่ละท้องถิ่นที่มีการตราและบังคับใช้กฎหมายนั้น

ส่วนกฎหมายวิธีสบัญญัติ เป็นเรื่องวิธีปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น การจับ การแจ้งข้อหา การค้น การขัง การดำเนินคดี การสืบพยาน การพิจารณาพิพากษาฯ ซึ่งอาจละเมิดและกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินและความเป็นอยู่ของประชาชนจึงต้องมีวิธีปฏิบัติที่มีมาตรฐานการควบคุมตรวจสอบในระดับที่สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติอารยประเทศ เช่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ในอดีตความด้อยมาตรฐานทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยตามจารีตนครบาล ที่ใช้วิธีการทรมาน บีบขมับ ตอกเล็บฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพในการดำเนินคดี ไม่ได้รับการ

ยอมรับจากนานาประเทศ และทำให้เกิดปัญหาการเสียดินแดนนอกอาณาเขต (extraterritorial right) โดยที่รัฐไทยต้องให้สิทธิพิเศษทางกฎหมาย ตามข้อกำหนดในสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty)¹ ให้แก่ประเทศสหราชอาณาจักร (United Kingdom) ลงนามเมื่อ 18 เมษายน พ.ศ. 2398 (1855) โดยเซอร์จอห์น เบาว์ริง ราชทูตที่ได้รับการแต่งตั้งจากสมเด็จพระบรมราชินีนาถวิกตอเรียแห่งอังกฤษ โดยประเทศไทยต้องยินยอมให้ประเทศสหราชอาณาจักรสามารถบังคับใช้วิธีการต่างๆตามกฎหมายของสหราชอาณาจักรต่อบุคคลสัญชาติของตนในศาลของประเทศสหราชอาณาจักร (ภายในสถานกงสุล) แม้บุคคลนั้นกระทำความผิดที่มีโทษอาญาในดินแดนของประเทศไทย

ก่อนจะมีการวิวัฒนาการเป็นหลักการสากลที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของประเทศสำคัญๆต่าง ๆ นั้น รากฐานแห่งปรัชญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแนวความคิดต่างๆที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นมนุษย์ได้ค่อยๆถูกพัฒนามาจากนักคิด นักปรัชญาคนสำคัญของโลก เช่น Aristotle (384–322 BC) นักปรัชญาคนสำคัญในสมัย

¹ Treaty of Friendship and Commerce between Siam and Great Britain (Signed at Bangkok, April 18, 1855)

Article II “The interests of all British subjects coming to Siam shall be placed under the regulation and control of a Consul, who will be appointed to reside at Bangkok. He will himself conform to, and will enforce the observance by British subjects of all the provisions of this Treaty, and such of the former Treaty negotiated by Captain Burney in 1826 as shall still remain in operation. He shall also give effect to all rules or regulations that are now or may hereafter be enacted for the government of British subjects in Siam, the conduct of their trade, and for the prevention of violations of the laws of Siam. Any disputes arising between Siamese and British subjects shall be heard and determined by the Consul, in conjunction with the proper Siamese officers; and criminal offences will be punished, in the case of English offenders, by the Consul, according to English laws, and in the case of Siamese offenders, by their own laws, through the Siamese authorities. But the Consul shall not interfere in any matters referring solely to Siamese, neither will the Siamese authorities interfere in questions which only concern the subjects of Her Britannic Majesty....”

กรีก-โรมัน ได้ยืนยันความสำคัญของหลักกฎหมายธรรมชาติในเรื่องความเท่าเทียมของมนุษยชาติ โดยกล่าวว่า “บุคคลจะมีอิสระหรือเป็นทาสก็แต่โดยกฎหมายกำหนด ในความเป็นมนุษย์แล้วไม่มีความแตกต่างใดๆเลยในลักษณะของมนุษยชาติ”²

ในยุคสมัยกรีก-โรมันนี้ยังได้มีวิวัฒนาการของหลักการให้ความเป็นธรรมที่เท่าเทียมกันของบุคคลที่เรียกว่า “หลักฟังความสองฝ่าย” (The audi alteram partem Rule) ที่มีแนวคิดพื้นฐานว่าจะไม่มีใครที่ถูกพิพากษาโดยไม่มีการรับฟังข้อโต้แย้งและพยานหลักฐานอย่างเป็นทางการ และต้องให้อีกโอกาสในการได้ถามตอบโต้พยานหลักฐานที่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้นั้น แนวความคิดเช่นนี้ต่อมาถูกพัฒนาและใช้ในการพิจารณาคดี เช่น ในปี 1676 Sir Mathew Hale หัวหน้าผู้พิพากษาแห่ง King's Bench ได้วางหลักการในการให้ความเป็นธรรม 18 ข้อโดยในข้อที่ 6³ เป็นหลักการฟังความสองฝ่ายทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรอบคอบ ปราศจากอคติและเพื่อการตัดสินที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่ครบถ้วน หลักการฟังความสองฝ่ายได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและค่อย ๆ พัฒนาสู่หลักการสากลต่างๆต่อเนื่องอีกหลายประการ เช่น การพิจารณาคดีอย่างเป็นทางการต่อหน้าจำเลย โดยจำเลยจะต้องมาปรากฏตัวที่ศาลและจะได้โอกาสถามค้านพยานที่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตน เพื่อมีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเต็มที่จำเลยจะต้องได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายและล่ามในการแปลภาษา และปรากฏว่าได้รับการยอมรับอย่าง

² Aristotle was the first one in asserting the idea of natural law, in his work “Politics” saying: “a person becomes slave or free only by law, human beings do not differ at all by the nature of mankind.”

³ Sir Mathew Hale, the Chief Justice of King's Bench (1671-76), set out 18 tenets for dispensing of justice. The sixth tenet read as follows,

“That I suffer not myself to be possessed with any judgment at all till the whole business of both parties be heard.”

กว้างขวางในนานาอารยประเทศปรากฏตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาก่อตั้งศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป The European Court of Human Rights⁴

ดังนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมาตรา 165⁵ ที่บัญญัติว่า “จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง” และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1574/2532 ; คดีชั้นไต่สวนมูลฟ้องนั้น เป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยยังมีได้เข้ามาสู่ฐานะเป็นคู่ความ ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำพยานหลักฐานมาแสดงก่อนรับคดีไว้พิจารณาเป็นกรณีฟังความฝ่ายโจทก์ เพียงข้างเดียว กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยมาตรา 165 จึงขัดต่อปรัชญารากฐานและหลักการสากลและมีความจำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างยิ่ง

Sir Willam Blackstone⁶ (1765) กล่าวว่า “การปล่อยคนผิด 10 คนหลบหนีดีกว่าทำให้ผู้บริสุทธิ์ 1 คนต้องเดือดร้อน” อาจอธิบายได้ว่าการที่ผู้กระทำผิดหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมได้วันนี้ พรุ่งนี้ก็สามารถอาจจะจับตัวหรือมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีได้ แต่การเอาทรัพยากรของรัฐไปดำเนินคดีคนบริสุทธิ์ย่อมไม่อาจจะเยียวร่างกายและจิตใจ ชื่อเสียงเกียรติยศเขาให้กลับสู่สถานะเดิมได้เลย แนวคิดนี้ได้รับการยอมรับและต่อมาได้วิวัฒนาการต่อเนื่องโดยมีหลักการสากลที่รับรองและสอดคล้องต่อมา เช่น ในยุคสมัยโบราณประเทศต่างๆในยุโรปฝ่ายรัฐมักใช้วิธีการกล่าวหาผู้ที่กระด้างกระเดื่องขัดขึ้น

⁴ The European Convention on Human Rights (ECHR) 1953 Article 6 Rights to a fair trial.....

⁵ มาตรา 165 ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ

⁶ Sir Willam Blackstone 1765 “Berter that ten guilty persons escape than that one innocent suffer”

หรือมีแนวความคิดต่อต้านการปกครองที่กดขี่ข่มเหงประชาชนอย่างไม่เป็นธรรม รัฐบาลจะใช้
เจ้าหน้าที่กลั่นแกล้งกล่าวหาโดยการทรมานผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับสารภาพเพื่อสร้าง
ความชอบธรรมแก่คำพิพากษาลงโทษ วิธีการเช่นนี้ทำให้ผู้บริสุทธิ์มากมายต้องตายหรือถูก
ลงโทษระหว่างการสอบสวนอย่างเหี้ยมโหด ต่อมาภายหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี 1789 ใน
เอกสารประกาศสิทธิมนุษยชนและสิทธิพลเมืองของประเทศฝรั่งเศส⁷ ข้อ 9 ด้รับรองว่ามนุษย์ทุก
คนย่อมได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิด การจับกุม
ตัวจะต้องไม่ใช้วิธีการที่รุนแรงป่าเถื่อน⁸ และต่อมาหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะ
พิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิดเพื่อป้องกันมิให้รัฐใช้วิธีการป่าเถื่อนบังคับให้รับสารภาพอันจะถือ
เป็นการลงโทษก่อนการพิสูจน์ความผิด ก็ได้รับการรับรองในองค์การสหประชาชาติทั้งใน
ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน⁹ และกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง¹⁰
หลักการนี้นำไปสู่หลักการในเรื่องภาระการพิสูจน์ (Burden of proof) ที่ฝ่ายกล่าวหาจะมีภาระการ
นำพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้สิ้นสงสัย

⁷ FRENCH DECLARATION OF HUMAN AND CIVIC RIGHTS (26 August 1789)

Article 9

As every man is presumed innocent until he has been declared guilty, if it should be considered necessary to arrest him, any undue harshness that is not required to secure his person must be severely curbed by Law.

⁸ VAN BOCKEL, Willem Bastiaan, The Ne Bis in Idem Principle in EU Law, Kluwer Law International, 2010 <http://cadmus.eui.eu/handle/1814/14641>

⁹ Universal Declaration of Human Rights 1948

Article 11

(1) Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence.

¹⁰ **International Covenant on Civil and Political Rights** Article 14 (7)

No one shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he has already been finally convicted or acquitted in accordance with the law and penal procedure of each country.

การป้องกันมิให้ผู้บริสุทธิ์ต้องเดือดร้อนเจ็บปวดจากการดำเนินคดีตามแนวทางของ Sir Willam Blackstone นี้ได้สอดคล้องกับหลักการสากลว่าบุคคลย่อมไม่ถูกดำเนินคดีในการกระทำใดถึงสองครั้ง (**Ne bis in idem** หรือ **Double jeopardy**) หลักการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจรัฐกลั่นแกล้งสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนตามอำเภอใจอย่างไร้ขอบเขต การดำเนินคดีกับผู้ใดจะต้องมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแน่นหนาเพียงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ ในประเทศสหราชอาณาจักร การที่พนักงานอัยการจะสั่งฟ้องดำเนินคดีผู้ใดจะต้องผ่านการพิจารณาสองประเด็นสำคัญคือ 1. จะต้องมีความพยานหลักฐานแน่นหนาที่จะยืนยันพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ และ 2. การดำเนินคดีดังกล่าวจะต้องปรากฏว่าเป็นการดำเนินคดีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะด้วย¹¹ หากแม้มีความพยานหลักฐานแน่นหนาที่จะดำเนินคดีจำเลยได้แต่หากมีข้อเท็จจริงว่าการฟ้องดำเนินคดีดังกล่าวจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆต่อสาธารณะหรือเกิดผลร้ายยิ่งกว่า พนักงานอัยการจะไม่ดำเนินคดีต่อไปก็ได้

อัยการในฐานะตัวแทนรัฐจะต้องพิจารณาพยานหลักฐานอย่างละเอียดและสั่งสอบสวนเพิ่มเติมจนสิ้นสงสัย(**Beyond Reasonable Doubts**) ว่าผู้ที่ยื่นฟ้องจะดำเนินคดีเป็นผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงและมีพยานหลักฐานมั่นคงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษ หากพยานหลักฐานไม่แน่นหนาเพียงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษาลงโทษแล้วอัยการจะต้องไม่ดำเนินคดีต่อไป ไม่ว่าจะเป็คดีอาญาร้ายแรงเพียงใดก็ตาม¹² การจะสั่งให้พนักงานสอบสวนสอบ

¹¹ Code for Crown Prosecutors UK

The Full Code Test

1. The Full Code Test has two stages:

(i) the evidential stage; followed by

(ii) (ii) the public interest stage

¹² Code for Crown Prosecutors UK

เพิ่มเติมได้อย่างมีประสิทธิภาพอัยการจะต้องรับทราบข้อเท็จจริงแห่งคดีอย่างครบถ้วนโดยไม่ถูกปกปิดบิดเบือนเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเสียหายแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่จะต้องถูกรัฐดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรม หากพยานหลักฐานไม่แน่นอนเพียงพอที่จะได้มาซึ่งคำพิพากษา ลงโทษแล้วย่อมก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียต่อระบบกระบวนการยุติธรรมอย่างร้ายแรง แม้ต่อมาศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยก็ตาม กล่าวคือ

หากจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จริง เท่ากับได้ใช้อำนาจและบุคลากรของรัฐรังแกละเมิดสิทธิมนุษยชนประชาชนคนบริสุทธิ์และกรณีจะยิ่งเลวร้ายกว่าหากคนบริสุทธิ์นั้นต้องติดคุกสูญเสียชื่อเสียง สิทธิเสรีภาพในชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างการสอบสวนและพิจารณาคดีหรืออาจถึงขั้นถูกประหารชีวิต **แต่หากจำเลยคือผู้กระทำผิดตัวจริง** การยกฟ้องย่อมหมายถึงการเสียหายสูญเสียเปล่าของทรัพยากรของรัฐ และเป็นความล้มเหลวในการควบคุมอาชญากรรมเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เท่ากับเป็นการปล่อยอาชญากรลอยนวลไปก่อกรรมกับประชาชนต่อไปและใช้กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องที่ไม่รอบคอบนี้พอกตัวอาชญากรเพราะไม่อาจจะดำเนินคดีในความผิดเดิมได้อีกเพราะขัดต่อหลักการสากลว่าบุคคลย่อมไม่ถูกดำเนินคดีในการกระทำใดถึงสองครั้ง

หลักการรับฟังพยานหลักฐานจนสิ้นสงสัย (Beyond Reasonable Doubts) นอกจากใช้ในชั้นการดำเนินคดีของอัยการแล้วยังเป็นหลักที่ใช้ในการพิพากษาคดีของศาล กล่าวคือ ห้ามมิให้ลงโทษจนกว่าจะเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริง และหากโจทก์ไม่สามารถนำ

4.4 Prosecutors must be satisfied that there is sufficient evidence to provide a realistic prospect of conviction against each suspect on each charge. They must consider what the defence case may be, and how it is likely to affect the prospects of conviction. A case which does not pass the evidential stage must not proceed, no matter how serious or sensitive it may be.

พยานหลักฐานมาพิสูจน์การกระทำความผิดของจำเลยให้สิ้นสงสัยแล้วให้ศาลยกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย

ระบบการดำเนินคดีอาญาแบบระบบกล่าวหา (**Adversarial system**) ที่ใช้ในประเทศกลุ่ม **Common law** เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และระบบไต่สวน (Inquisitorial system) ที่ใช้ในประเทศกลุ่ม **Civil law** เช่น ฝรั่งเศส เยอรมันฯ มีความแตกต่างในด้านหลักการและวิธีพิจารณาความในชั้นศาล กล่าวคือ

ระบบกล่าวหาที่มีความเชื่อว่า คู่ความเท่านั้นจะทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ในทางคดีของตนได้ดีที่สุด ดังนั้นการพิจารณาคดีในชั้นศาลจะเป็นการต่อสู้ระหว่างฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยที่มีหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานมานำสืบประกอบข้ออ้างข้อต่อสู้ของตนโดยศาลจะวางตนเป็นกลางเสมือนกรรมการในคดี มีการถามค้านพยานที่ให้การเป็นปฏิปักษ์กับตนและถามถึงไม่จำกัดจำนวนครั้งจนกว่าจะสิ้นสงสัยเพื่อสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ (แต่กฎหมายประเทศไทยโดยหลักให้ถามได้ครั้งเดียว) ความผิดพลาดบกพร่องทางเทคนิคเรื่องระยะเวลาหรือการไม่นำเสนอข้อเท็จจริงใด ๆ ในคดีที่นำไปสู่การแพ้ชนะกันล้วนเป็นความรับผิดชอบและความเสียหายของคู่ความฝ่ายนั้นๆเอง

ส่วนในระบบไต่สวนเชื่อว่ารัฐเท่านั้นที่จะมีความเป็นกลางที่จะให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีอย่างแท้จริงและเพื่อป้องกันการใช้คดีอาญาในการกล่าวหากลับแก่งัดกัน ระบบไต่สวนไม่ใช่ระบบที่คู่พิพาทต่อสู้กันในศาลแต่เป็นระบบการแสวงหาความจริงโดยรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งศาลและอัยการจะทำหน้าที่แสวงหาความจริงในการเรียกพยานหลักฐานต่างๆเข้าสู่การพิจารณา ระบบไต่สวนนี้จะไม่มีการพิพากษาที่โยนความผิดให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่าบกพร่องนำสืบ

พยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ไม่สมบูรณ์เพราะเป็นหน้าที่ของศาลเองโดยตรงที่จะทำความจริงให้ปรากฏ จึงจะไม่มีการพิพากษายกฟ้องง่ายๆในคดีโดยให้เหตุผลการยกฟ้องในทางเทคนิค โดยไม่คำนึงถึงความยุติธรรมและความจริงแห่งคดี การอำนวยความสะดวกในระบบไต่สวนจึงเป็นภารกิจและความรับผิดชอบโดยตรงของรัฐที่จะต้องทำความจริงให้ปรากฏไม่ได้มองว่าเป็นหน้าที่หรือภาระของคุณความในคดี เป็นต้น อย่างไรก็ตามระบบไต่สวนจะมีข้อวิจารณ์ว่าความยุติธรรมจะอยู่บนความไว้วางใจฝ่ายรัฐมาก หากเจ้าหน้าที่รัฐทั้งศาล อัยการมือคตเอนเอียงหรือทุจริตคอร์รัปชันแล้วจะเกิดความเสียหายต่อความยุติธรรมอย่างร้ายแรงไม่อาจแก้ไขได้

แม้จะมีความแตกต่างในปรัชญาในการอำนวยความสะดวกในชั้นพิจารณาคดีของศาล แต่ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนล้วนมีปรัชญาและแนวทางการควบคุมตรวจสอบการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน กล่าวคือ ประเทศส่วนใหญ่ที่ใช้ระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องความสงบเรียบร้อยของสังคมจึงมอบภาระให้ฝ่ายรัฐเท่านั้นที่มีภารกิจในการอำนวยความสะดวกทางอาญาและไม่อนุญาตให้ผู้เสียหายใช้เงินว่าจ้างทนายความในการริเริ่มดำเนินคดีอาญาเพื่อป้องกันการใช้คดีอาญาในการกล่าวหากลับแก่งักันนำไปสู่ความเดือดร้อนวุ่นวายของสังคม

รัฐซึ่งมีสถานะอำนาจและอาณาเขตเป็นหนึ่งเดียวแบ่งแยกไม่ได้ เมื่อรัฐโดยพนักงานอัยการในฐานะผู้แทนรัฐประสงค์จะดำเนินคดีต่อจำเลย หมายความว่า เป็นการใช้อำนาจรัฐที่มีสถานะเป็นหนึ่งเดียวทั่วประเทศ การแบ่งพื้นที่การสอบสวนของสถานีตำรวจเป็นเพียงการบริหารจัดการภารกิจหน้าที่ในทางคดีเท่านั้นไม่ใช่การแบ่งแยกอำนาจรัฐ จึงไม่อาจจะมีกรณีการสอบสวนไม่ชอบเพราะเหตุทำการสอบสวนผิดท้องที่และส่งผลให้อัยการไม่มีอำนาจฟ้องและปล่อยอาชญากรลอยนวลแต่อย่างใด กรณีตามคำพิพากษากฎีกาที่ 1381/2555 เหตุเกิดตำบลนาโคก

อำเภอ เมืองสมุทรสาคร ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของ สถานีตำรวจภูธรบางโพธิ์ แต่ผู้จับนำ ผู้ต้องหาส่งสถานีตำรวจภูธรเมืองสมุทรสาครทำการสอบสวนและสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการ ดำเนินคดี ศาลพิพากษาว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง จึงเป็น กรณีตัวอย่างที่การยกฟ้องโดยใช้เขตพื้นที่การบริหารจัดการมาเป็นเหตุผลสำคัญกว่าการอำนวยความสะดวกให้ปรากฏ จึงเป็นกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องมีการสร้างความเข้าใจในปรัชญาการ ดำเนินคดีให้นักกฎหมายไทยได้เข้าใจต่อไป

ระบบการดำเนินคดีของประเทศต่าง ๆ ทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน จะมี ปรัชญาวิธีคิดในการสืบสวนสอบสวนและขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริงที่เหมือนกัน กล่าวคือ จะทำอย่างไรให้อัยการสามารถได้รับพยานหลักฐานที่ถูกต้องครบถ้วนเพื่อทำให้ ความยุติธรรมปรากฏตั้งแต่ชั้นเริ่มคดี ดังนี้

1. เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมในประเทศฝรั่งเศสเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งเหตุ อาชญากรรมทันทีต่อสำนักงานอัยการท้องที่เกิดเหตุ ฝ่ายปกครองและหน่วยงานพิสูจน์หลักฐาน¹³

¹³ The Criminal Procedure Code of the French Republic

Article 19

Judicial police officers are required to notify the district prosecutor forthwith of the felonies, misdemeanours and petty offences of which they have knowledge. As soon as their operations are concluded, they must send him the original copy as well as a certified copy of the official records they have drafted. Any document or other instrument related to the offence is sent to him at the same time; the articles seized are held at his disposal.

Official records must state the capacity as officer of the judicial police of the person who drew them up.

Article 21-2 Without prejudice to the duty to account to the mayor which they owe under article 21, municipal police agents must immediately report any felony, misdemeanour or petty offence of

(เป็นดุลยพินิจของฝ่ายพิสูจน์หลักฐานว่ามีความจำเป็นจะต้องเก็บหลักฐานอย่างไร ไม่ใช่ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน) เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการเสร็จแล้วจะต้องส่งเอกสารต้นฉบับที่ได้จัดทำขึ้นส่งมอบต่ออัยการโดยเร็ว เพื่อให้ทั้งสำนักงานอัยการท้องถิ่นที่เกิดเหตุ ฝ่ายปกครองและหน่วยงานพิสูจน์หลักฐานได้ทราบและบูรณาการปฏิบัติหน้าที่ในที่เกิดเหตุทันที¹⁴ ตามส่วนภารกิจที่ตนต้องรับผิดชอบเพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายใดโดยลำพังสามารถทำการปิดเบี่ยงพยานหลักฐานเพื่อบรรลุเป้าหมายในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมที่แท้จริง กรณีเป็นเช่นเดียวใน **ประเทศเยอรมัน** ที่พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจจะต้องส่งเอกสารการสอบสวนต่อพนักงานอัยการทันทีที่มีการสอบสวนความผิดอาญา¹⁵ ระบบกระบวนการยุติธรรมที่ให้หลายหน่วยงานเข้ารู้เห็นตรวจสอบการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานโดยเร็วเช่นนี้จะป้องกันเจ้าหน้าที่กระทำการทุจริต

which he is informed to any judicial police officer of the national police or of the gendarmerie territorially competent.

They simultaneously send their reports and official records without delay to the mayor and, through the officers of the judicial police mentioned in the previous subsection, to the district prosecutor.

¹⁴The Criminal Procedure Code of the French Republic

Article 21-2 Without prejudice to the duty to account to the mayor which they owe under article 21, municipal police agents must immediately report any felony, misdemeanour or petty offence of which he is informed to any judicial police officer of the national police or of the gendarmerie territorially competent.

They simultaneously send their reports and official records without delay to the mayor and, through the officers of the judicial police mentioned in the previous subsection, to the district prosecutor.

¹⁵ **Code of Criminal Procedure of German**

Section 163 (Duties of the Police)

(1) The authorities and officials in the police force shall investigate criminal offences and shall take all measures that may not be deferred...

(2) The authorities and officials in the police force shall transmit their records to the public prosecution office without delay.

และป้องกันอำนาจการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองได้เพราะจะไม่สามารถแก้ไข ดัดแปลง บิดเบือนพยานหลักฐานที่แท้จริงแห่งคดีเพื่อเรียกรับผลประโยชน์ได้ โดยพนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนโดยไม่ต้องเสนอความเห็นใดๆให้อัยการพิจารณาเพราะอัยการได้ร่วมรับรู้และสั่งการในการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มคดีแล้ว จึงไม่มีการสอบสวนที่ปิดบังอำพราง บิดเบือนพยานหลักฐานหรือทำงานแบบขัดแย้งขัดขวางขัดขานแบบการสอบสวนในประเทศไทย

กรณีในประเทศสหราชอาณาจักร (UK)¹⁶ เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถที่จะเข้าพบพนักงานอัยการตั้งแต่เริ่มต้นการสอบสวนเพื่อขอคำปรึกษาถึงพยานหลักฐานใดบ้างที่พนักงานอัยการต้องการให้มีการรวบรวมเพื่อความหนักแน่นเพียงพอที่จะใช้ในการพิจารณาสั่งคดีเพื่อดำเนินคดีต่อในชั้นศาล อย่างไรก็ตามในการสอบสวนสำหรับคดีที่มีการตาย คดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางเพศเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องเข้าปรึกษาพนักงานอัยการทุกกรณี

2. การดำเนินคดีอาญาอยู่บนพื้นฐานหลักการพิสูจน์ความจริงแห่งคดี โดยเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทั้งสำนักงานอัยการ ฝ่ายปกครองและหน่วยงานพิสูจน์หลักฐานมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและนำเสนอข้อเท็จจริงทุกชนิดที่จะพิสูจน์ความจริงแห่งคดีเพื่ออำนวยความสะดวกให้ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายผู้ต้องหาไม่ให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ ตามมาตรา 2 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐ Texas อัยการเป็นผู้แทนแห่งรัฐในการดำเนินคดีอาญาในศาล หน้าที่สำคัญสูงสุดของอัยการไม่ใช่เพียงเพื่อการได้มาซึ่งการพิพากษา

¹⁶ The police may approach the CPS for early investigative advice during their investigation. This will happen in all cases involving a death, rape or other serious sexual offence but can also occur in any case where a police supervisor considers it would be of assistance in helping to determine the evidence that will be required to support a prosecution or to decide if a case can proceed to court.

<https://www.cps.gov.uk/victims-witnesses>

ลงโทษแต่คือการอำนวยความสะดวกให้บังเกิดขึ้น¹⁷ โดยอัยการจะต้องเปิดเผยพยานหลักฐานใดๆที่อาจจะแสดงความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาด้วย นอกจากนี้ The Committee of Ministers of the Council of Europe ระบุแนวทางการทำหน้าที่ของพนักงานอัยการตามไว้ใน Rec (2000)19¹⁸ ดังนี้

ข้อ 26 อัยการจะต้องระวังตนในการปฏิบัติหน้าที่โดยให้ความเสมอภาคแก่ผู้ต้องสงสัยในทุกสถานการณ์ไม่ให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบเกิดขึ้น

ข้อ 28 อัยการจะต้องไม่นำเสนอพยานหลักฐานที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าได้มาโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หากเกิดความไม่แน่ใจจะต้องร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบการว่าเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้หรือไม่ (admissibility of evidence)

¹⁷ Chapter 2, ART. 2.01., Code of Criminal Procedure of Texas, the duties of District Attorneys: Each district attorney shall represent the State in all criminal cases in the district courts of his district and in appeals therefrom, except in cases where he has been, before his election, employed adversely. When any criminal proceeding is had before an examining court in his district or before a judge upon habeas corpus, and he is notified of the same, and is at the time within his district, he shall represent the State therein, unless prevented by other official duties. It shall be the primary duty of all prosecuting attorneys, including any special prosecutors, not to convict, but to see that justice is done. They shall not suppress facts or secrete witnesses capable of establishing the innocence of the accused.

¹⁸ The Committee of Ministers of the Council of Europe Rec (2000)19
26 Public prosecutors should ensure equality before the law, and make themselves aware of all relevant circumstances including those affecting the suspect, irrespective of whether they are to the latter's advantage or disadvantage.

28 Public prosecutors should not present evidence against suspects that they know or believe on reasonable grounds was obtained through recourse to methods which are contrary to the law. In cases of any doubt, public prosecutors should ask the court to rule on the admissibility of such evidence.

29 Public prosecutors should seek to safeguard the principle of equality of arms, in particular by disclosing to the other parties – save where otherwise provided in the law – any information which they possess which may affect the justice of the proceedings.

ข้อ 29 อัยการจะต้องทำหน้าที่ปกป้องหลักการ the principle of equality of arms กล่าว โดยเฉพาะอัยการจะต้องเปิดเผยข้อมูลต่างๆที่ตนเองมีอยู่ที่จะอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรม

มีนักกฎหมายและนักอาชญาวิทยาไทยหลายๆท่านกล่าวว่าฝ่ายรัฐมีทรัพยากรทั้งตำรวจ และหน่วยงานอื่นๆที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและเป็นเครื่องมือให้ฝ่ายอัยการได้มีประสิทธิภาพในการ ดำเนินคดีได้เปรียบจำเลยมาก จึงจำเป็นจะต้องเสริมประสิทธิภาพในการต่อสู้คดีให้แก่ฝ่ายจำเลย ซึ่งเป็นอาชญากรให้มีความสามารถเท่าเทียมกับฝ่ายรัฐในการต่อสู้คดีตามหลัก the principle of equality of arms นับเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนอย่างร้ายแรง เพราะเท่ากับรัฐจะไป ลงทุนสนับสนุนอาชญากรเพื่อให้หลุดพ้นโทษทางอาญาตามกฎหมาย ทั้งๆที่หลักสากลจะ แก้ปัญหาความไม่เท่าเทียมนี้โดยวางแนวทางให้พนักงานอัยการทำหน้าที่ให้ความเป็นธรรมใน การดำเนินคดีกับทั้งฝ่ายผู้เสียหายและฝ่ายจำเลยอย่างเท่าเทียมกันโดยอัยการจะต้องเปิดเผย ข้อมูลต่างๆที่ตนเองมีอยู่ที่จะอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรม อัยการต้องควบคุมตรวจสอบไม่ให้ ตำรวจใช้วิธีการที่ไม่ชอบหรือละเมิดสิทธิประชาชนในการรวบรวมพยานหลักฐานโดยอัยการมี หน้าที่ร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบว่าเป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้หรือไม่ด้วย ตามหลักการที่ บัญญัติในข้อ 26, 28 และ 29 ของ The Committee of Ministers of the Council of Europe ดังกล่าวไว้ข้างต้น

3. การแจ้งข้อกล่าวหาและสถานะภาพการตกเป็นผู้ต้องหา ตามหลักการดำเนินคดี จะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ก่อนการใช้กำลังจับกุมผู้ใดเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งให้ผู้นั้น ทราบถึงสิทธิและข้อเท็จจริงที่จะต้องถูกจับกุม (ไม่ใช่การแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด) ด้วยเหตุผล ว่าไม่มีผู้ต้องถูกจับคนใดจะรู้และเข้าใจข้อกฎหมายอย่างถูกต้องครบถ้วน การแจ้งข้อเท็จจริงใน

ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจนี้เพียงพอให้คุณคนผู้จะต้องถูกจับได้ทราบถึงพฤติการณ์ วันเวลา สถานที่ที่อ้างว่าตนได้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้ต้องถูกจับเข้าใจและและมีโอกาสในการให้การอย่างเต็มที่เท่านั้น เมื่อผู้ถูกจับถูกนำตัวมาที่คุมขังและอัยการต้องมาตรวจสอบการจับโดยทันที หากพยานหลักฐานหนักแน่นว่าเป็นผู้กระทำความผิดและการจับมีเหตุอันสมควร (Probable cause) โดยใช้กำลังในการจับพอสมควรแก่เหตุและมีความจำเป็นที่ต้องควบคุมตัว ไม่มีการทำร้าย ขู่ขู่ขู่ผู้ต้องถูกจับแล้ว ในประเทศสหรัฐอเมริกา อัยการจะตรวจสอบพยานหลักฐานทันทีและเป็นผู้ทำหน้าที่แจ้งข้อหาและฐานความผิดเฉพาะกรณีที่อัยการจะมีคำสั่งฟ้องภายในเวลา 72 ชั่วโมง¹⁹ และผู้ถูกจับจึงจะมีสถานะตกเป็นผู้ต้องหาทันทีเฉพาะกรณีที่อัยการสั่งฟ้องคดีเท่านั้น จะไม่มีกรณีที่ประชาชนต้องมีสภาพตกเป็นผู้ต้องหาก่อนในทุก ๆ คดีและมารอลุ้นว่าอัยการจะสั่งฟ้องคดีหรือไม่แบบประเทศไทย สถานะการเป็นผู้ต้องหาภายหลังจากอัยการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิดแล้วนี้เป็นกรณีเช่นเดียวกับประเทศนอร์เวย์²⁰ เพื่อมิให้ฝ่ายจับกุมใช้อำนาจยึดข้อหาตามอำเภอใจ โดยกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้อัยการจะต้องฟ้องคดีหลังการจับกุมภายในเวลา 30 วัน²¹ ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นจะให้เวลาในการฟ้องคดีผู้ต้องสงสัยเพียง 10 วันภายหลังการจับกุม²²

¹⁹ The U.S. Constitution Amendment VI

“In all criminal prosecutions, the accused shall enjoy the right to a speedy and public trial...”

After arrest, typically require the prosecutor to decide within 72 hours which charges, if any, will be filed. Many states adhere to this 72-hour limit.

²⁰ Criminal Procedure Act Of NORWAY

Section 83 ;

Once investigations for a case are completed, the prosecuting authority files charges when it believes that the person charged should be tried for the actions he is charged for. At that time, the person is given the status of accused in the case.

²¹ **18 U.S. Code § 3161 – Time limits and exclusions**

เนื่องจากโดยทั่วไปในประเทศยุโรป อเมริกาและเอเชีย เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน อเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ พนักงานอัยการจะได้รับแจ้งและทราบเหตุอาชญากรรมทันทีตั้งแต่วันที่เกิดเหตุ และได้มีโอกาสรู้เห็นพยานหลักฐานตั้งแต่วันแรก โดยอัยการจะเป็นผู้รับรองความจำเป็นในการไปขออนุมัติหมายจับจากศาล จึงใช้ระยะเวลาไม่มากในการฟ้องคดีหลังจากการจับกุมและอัยการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว จำเลยที่ถูกอัยการพิจารณาพยานหลักฐานก่อนตั้งแต่วันที่ควบคุมตัวและรับรองความจำเป็นในขอออกหมายเพื่อการควบคุมตัวจะถูกฟ้องคดีค่อนข้างแน่นอน ต่างจากประเทศไทยที่ให้ตำรวจรู้เห็นพยานหลักฐานโดยลำพัง ใช้กำลังจับกุมตามลำพัง แจ้งข้อหาเองตามลำพังและขอศาลเพื่อออกหมายควบคุมประชาชนได้เอง 84 วัน โดยไม่มีการตรวจสอบจากอัยการตั้งแต่เริ่มคดี หากอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมตัวจะติดคุกเสียเสรีภาพโดยไม่ได้รับค่าทดแทนใด ๆ กระบวนการยุติธรรมของไทยจึงเป็นระบบที่เอาเสรีภาพของประชาชนมาเสี่ยงภัยจากการให้ถูกคุมขังไว้ก่อนแล้วจึงส่งสำนวนเพื่อให้อัยการพิจารณาพยานหลักฐานว่าจะฟ้องคดีหรือไม่ จึงไม่ได้มาตรฐานสากลที่โดยหลักการจะต้องไม่มีการขังก่อนการฟ้องรวมถึงการขังระหว่างรอการพิจารณาคดีต่อศาล²³ หรือหากจะมีการขังระหว่างพิจารณาก็ต้องด้วยเหตุผลจำเป็นอย่างที่สุด

(b) Any information or indictment charging an individual with the commission of an offense shall be filed *within thirty days* from the date on which such individual was arrested or served with a summons in connection with such charges.

²² **The Code of Criminal Procedure** of Japan

Article 208 “When a public prosecutor has not instituted prosecution against a suspect regarding a case in which the suspect was detained pursuant to the provisions of the preceding Article within ten days of the request for detention, he/she shall immediately release the suspect..”

²³ International Covenant on Civil and Political Rights Adopted in 1966

Article 9

“It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody....”

4. การขอหมายอาญา

เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและป้องกันประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐในการค้น การจับ การขังโดยมิชอบ การออกหมายอาญาต่างๆจะต้องผ่านการตรวจสอบและอนุมัติจากหน่วยงานอื่นๆ กล่าวคือก่อนจะไปขออนุมัติจากศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องได้รับการรับรองจากอัยการในฐาณะผู้แทนรัฐ²⁴ และมีหน้าที่รับผิดชอบในการสังคดีเพื่อตรวจสอบเหตุอันสมควร (Probable cause) ในการใช้อำนาจไปรบกวนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเสียก่อน โดยประเทศสหรัฐอเมริกาอัยการจะต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานว่ามีเพียงพอที่จะพิจารณาว่ามีเหตุอันสมควรเพื่อการขอหมายอาญาหรือไม่²⁵ เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่น ภายหลังกการจับกุมตัวผู้ต้องสงสัยอัยการจะต้องพิจารณาว่าไม่สามารถดำเนินการฟ้องคดีได้ทันและเป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยไว้ อัยการสามารถขอหมายขังต่อ

²⁴ Federal Rules of Criminal Procedure TITLE II. PRELIMINARY PROCEEDINGS, Rule 4. Arrest Warrant or Summons on a Complaint

1. a) Issuance. If the complaint or one or more affidavits filed with the complaint establish probable cause to believe that an offense has been committed and that the defendant committed it, the judge must issue an arrest warrant to an officer authorized to execute it. *At the request of an attorney for the government...*

2. "Warrants may not be issued except on probable cause," and prior approval of the prosecutor is required."

3. "The procedures used by prosecutors to insure that warrants are issued only on sufficient evidence..."

²⁵ Frank William Miller and Lawrence P. Tiffany Prosecutor Dominance of the Warrant Decision: A Study of Current Practices, Washington University Law Review, Volume 1964, Issue 1

ศาลได้โดยต้องแสดงพยานหลักฐานที่แน่นอนเพียงพอ (Prima facie evidence)²⁶ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความของเกาหลีใต้ อัยการเท่านั้นที่จะมีหน้าที่ในการขอหมายอาญาต่อศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องร้องขอเพื่อให้อัยการพิจารณารับรองก่อนการขอออกหมายอาญาต่อศาลเสมอเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตำรวจในฐานะผู้บังคับใช้จึงไปขอหมายเองต่อศาลโดยตรงไม่ได้²⁷

5. การจับด้วยเหตุซึ่งหน้า

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ข้อ 9 บัญญัติให้มีการจับกุมและคุมขังผู้ใดตามอำเภอใจ²⁸ การตรวจสอบป้องกันมิให้บุคคลถูกเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจจับกุมและคุมขังตามอำเภอใจนี้สอดคล้องกับหลักการแห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights หรือ ICCPR) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีด้านสิทธิมนุษยชน ข้อ 9 บัญญัติว่า ผู้ใดก็ตามที่ถูกจับหรือควบคุมตัวจะต้องถูกนำตัวส่งผู้พิพากษาหรืออัยการในทันที ซึ่งในทาง

²⁶ **The Code of Criminal Procedure** of Japan Article 206

(1) When unavoidable circumstances prevent a public prosecutor or a judicial police officer from complying with the time limitations set forth in the preceding three Articles, a public prosecutor may, showing prima facie evidence, request a judge to detain the suspect.

²⁷ Only the prosecutor has the authority to request the issuance of a warrant to the court. Thus, the judicial police officer must submit a request for the issuance of a warrant to the prosecutor, not directly to the court. http://www.moj.go.kr/HP/ENG/eng_02/eng_2040.jsp , November 28, 2018

²⁸ The Universal Declaration of Human Rights 1948
Article 9.

No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

ระบบกฎหมายฝรั่งเศสนั้นอัยการถือเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจตุลาการ²⁹ โดยอัยการจะตรวจสอบการใช้กำลังจับกุมว่ามีพฤติการณ์ที่สมควรแก่เหตุ มีการทำร้ายร่างกายหรือไม่ ตรวจสอบว่ามีการบังคับขู่เข็ญเพื่อให้รับสารภาพหรือไม่ มีพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงหรือคำให้การใดๆที่ต้องการจะให้หรือไม่ ทำให้อัยการมีโอกาสทราบเหตุและสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อป้องกันการบิดเบือนพยานหลักฐานได้ทันทีและที่สำคัญก็เพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ทันทั่วทั้งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งและรายงานให้พนักงานอัยการทราบทันทีที่มีการจับและควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย โดยอัยการจะส่งเจ้าหน้าที่หรือไปตรวจสอบการควบคุมตัวผู้ถูกจับด้วยตนเอง ณ สถานที่ควบคุมตัวเมื่อไรก็ตามที่อัยการเห็นว่าจำเป็นและสมควร³⁰ การจับตามหมายจับในประเทศญี่ปุ่นจะต้องนำตัวผู้ถูกจับพร้อมเอกสารรายงานบันทึกการจับกุมส่งให้พนักงานอัยการทันที³¹ ในประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่ออัยการตรวจสอบการจับว่าชอบด้วย

²⁹ International Covenant on Civil and Political Rights 1966

Article 9

(3). Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power

³⁰ The Criminal Procedure Code of the French Republic

Article 41 The district prosecutor supervises police custody measures. He visits the places where persons are held whenever he considers this to be necessary....

Article 63 A judicial police officer may, where this is necessary for an inquiry, arrest and detain any person against whom there exist one or more plausible reasons to suspect that they have committed or attempted to commit an offence. At the beginning of the arrest and detention he informs the district prosecutor.

The person so placed in custody may not be held for more than twenty-four hours. However, the detention may be extended for a further period of up to twenty-four hours on the written authorisation of the district prosecutor. The district prosecutor may make this authorisation conditional on the prior production before him of the person detained.

³¹ The Code of Criminal Procedure of Japan

Article 202

กฎหมายและรับรองการควบคุมตัวแล้ว อัยการจะมีเวลาเพียง 72 ชั่วโมงในการแจ้งข้อกล่าวหา พร้อมฐานความผิด และภายหลังจากการจับและควบคุมตัว พนักงานอัยการจะมีระยะเวลาเพียง 30 วันในการพิจารณาว่าจะส่งฟ้องคดีหรือไม่³² ในประเทศเกาหลีใต้ อัยการสามารถใช้อำนาจในการจับผู้ต้องหาได้ ในกรณีการจับในความผิดซึ่งหน้า อัยการจะต้องร้องขอหมายต่อศาลภายใน 48 ชั่วโมง³³

6. การสอบสวนโดยหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและการสอบสวนโดยอัยการเมื่อมีความจำเป็น

ประเทศต่างๆที่มีระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้มาตรฐานสากล จะต้องมีการตรวจสอบถ่วงดุลการแสวงหาข้อเท็จจริงหรือการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อป้องกันการทุจริตบิดเบือนความยุติธรรมโดยการบิดเบือนทำลายพยานหลักฐานจริงและสร้างพยานหลักฐาน

When a public prosecutor's assistant officer or a judicial police constable has arrested a suspect upon an arrest warrant, the former shall immediately bring the suspect to a public prosecutor

Article 203

“When a judicial police officer has arrested a suspect upon an arrest warrantshall carry out the procedure of referring the suspect together with the documents and articles of evidence to a public prosecutor within 48 hours of the suspect being placed under physical restraint when he/she believes that it is necessary to detain the suspect..”

³² 18 U.S. Code § 3161 - Time limits and exclusions

(b) Any information or indictment charging an individual with the commission of an offense shall be filed within thirty days from the date on which such individual was arrested or served with a summons in connection with such charges.

³³ If the prosecutor arrests a suspect without a warrant, the prosecutor must file a request for a warrant within 48 hours, or the prosecutor must release the suspect immediately.

http://www.moj.go.kr/HP/ENG/eng_02/eng_2040.jsp , November 28, 2018

เท็จ การให้อัยการหรือหน่วยงานต่างๆที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเฉพาะของตน เช่น ป่าไม้
ศุลกากร กรมเจ้าท่าฯ สามารถสอบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานและส่งสำนวนตรง
ต่ออัยการได้เองจะช่วยป้องกันการผูกขาดความยุติธรรมโดยหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียว
ป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ในประเทศต่างๆจึงให้อัยการสามารถริเริ่มการสอบสวนได้เมื่อ
เห็นว่ามีความจำเป็น เช่น คดีกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าปฏิบัติหน้าที่มีชอบหรือคดีอาชญากรรม
ที่สำคัญหรือคดีที่มีประชาชนร้องเรียนขอความเป็นธรรม เป็นต้น ในบทนี้ผู้เขียนเสนอตัวอย่าง
การทำหน้าที่สอบสวนของอัยการในประเทศสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและสวีเดนพอสังเขป
ดังนี้

การสอบสวนของอัยการสหรัฐอเมริกา

ภายหลังจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอเมริกันส่งรายงานการสอบสวนโดยไม่ต้องเสนอความเห็น
ให้อัยการแล้ว หากอัยการเจ้าของสำนวนพบว่าพยานหลักฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อคดีบางส่วน
ขาดหายไปหรือไม่ได้รวบรวมไว้ในสำนวนหรือมีความจำเป็นอื่นใดก็สามารถสั่งสอบสวนเพิ่มเติม
ได้ โดยอาจจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนประจำสำนักงานอัยการนั้นๆดำเนินการ
รวบรวมพยานหลักฐานและถ้อยคำเหล่านั้นโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งท้องที่ที่ส่ง
รายงานการสอบสวนนั้นก็ได้ ถึงกระนั้นก็ตาม อัยการก็ยังคงมีอำนาจที่จะสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้
ส่งรายงานการสอบสวนดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเช่นว่านั้น
ก็ได้

ในคดีสำคัญๆที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนในอเมริกาเป็นส่วนรวม หรือ
คดีใดๆที่เจ้าหน้าที่ตำรวจละเลยไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนซึ่งอาจเกิดจากการใช้อิทธิพล
ท้องถิ่นของผู้ต้องหาหรือกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจพยายามให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาหรือเป็น

ผู้กระทำความผิดเสียเอง หากมีการร้องขอจากผู้เสียหายหรืออัยการทราบเหตุดังกล่าวด้วยตนเอง อัยการประจำท้องถื่น ของอเมริกามีอำนาจที่จะริเริ่มการสืบสวนสอบสวนเองได้โดยคำสั่งให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนประจำสำนักงานอัยการไปดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานใด ๆ ที่จำเป็นต่อคดีโดยไม่ต้องรอให้เจ้าหน้าที่ตำรวจส่งรายงานการสอบสวนก็ได้ ในการสืบสวนสอบสวนนี้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของอัยการมีอำนาจในการพกวาอาวุธปืนและมีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิดเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ถ้าอัยการต้องการให้พยานบุคคลใดให้ถ้อยคำในศาล แต่พยานบุคคลนั้นไม่ให้ความร่วมมือ อัยการอาจจะดำเนินการให้ได้มาซึ่ง Subpoena ก่อนที่จะมีการออกคำสั่งการสั่งฟ้อง โดยการร้องขอต่อเสมียนประจำท้องถื่น (District Clerk) เพื่อออก Subpoena (หมายถึง) การออก Subpoena เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการโดยเสมียนประจำท้องถื่น (District Clerk) ไม่มีอำนาจในการปฏิเสธ โดย Sheriff จะทำหน้าที่ส่ง Subpoena ให้แก่พยานเหล่านั้น

การสอบสวนของอัยการประเทศเกาหลีใต้

เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ถ้าเป็นคดีอาญาโดยทั่วไปแล้วโดยปกติ ตำรวจจะเป็นผู้เริ่มต้นการสอบสวนภายใต้การควบคุมของอัยการ³⁴ เช่น คดีลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย หรือจราจร แล้วทำความเข้าใจสรุปสำนวนเสนออัยการ โดยอัยการจะทำการสอบสวนต่อไปโดยอาจจะถามปากคำผู้ต้องหา หรือพยานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมด้วยตนเองก็ได้ ส่วนในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เช่น คดีเกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับ

³⁴ The judicial police officer can investigate cases under the supervision of the prosecutor. There are two different judicial police officers: general judicial police officers, who deal with criminal cases in general; special judicial police officers, who handle the specific types of cases set out in the relevant laws. http://www.moj.go.kr/HP/ENG/eng_02/eng_2040.jsp

องค์กรอาชญากรรม ภาษีอากร คดีกล่าวหาเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ โดยปกติ
อัยการจะใช้อำนาจในการสอบสวนด้วยตนเองโดยไม่ใช้พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ³⁵

อัยการเกาหลีใต้แต่ละคนมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้อย่างอิสระ โดย
สามารถเริ่มคดีได้ด้วยตัวเอง หรือจะเข้าไปร่วมในคดีที่พนักงานสอบสวนทำอยู่ก็ได้ ซึ่งในประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเกาหลีใต้ มาตรา 196 ได้บัญญัติไว้ว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมี
อำนาจสืบสวนสอบสวน ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ นอกจากนี้ พนักงานอัยการยังมี
อำนาจออกหมายเรียก ผู้ต้องหา หรือพยาน เพื่อมาสอบสวนด้วยตนเองและมีอำนาจเข้า
ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

สำหรับในคดีที่มีความสำคัญ มีความซับซ้อน เช่น คดีที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ คดี
ที่กระทบต่อผลประโยชน์ของสาธารณะและมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก อาชญากรรมทาง
เศรษฐกิจ ทางการเงิน คดีเกี่ยวกับนักการเมือง หรือองค์กรอาชญากรรม อัยการของเกาหลีใต้มี
อำนาจเริ่มต้นการสอบสวนได้ด้วยตนเอง โดยในสำนักงานอัยการสูงสุดจะมีหน่วยงานที่
เรียกว่า สำนักงานสอบสวนกลางทำหน้าที่สอบสวนคดีพิเศษที่มีความสำคัญ โดยอัยการจะมี
เจ้าหน้าที่หรือผู้ช่วยพนักงานอัยการทำหน้าที่ช่วยในการสอบสวน

ในคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ มีหน่วยงานที่อยู่ในสำนักงานอัยการ
เรียกว่าศูนย์ตรวจพิสูจน์ทางคอมพิวเตอร์ (Digital Forensic Center) มีอุปกรณ์การตรวจสอบการ
กระทำความผิด อุปกรณ์ในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ในการตรวจ
ค้นและดักฟัง เป็นต้น

³⁵ In the case of complex offenses and white-collar crimes, such as corruption of public officers, economic offenses, narcotics offenses, environmental offenses, organized crimes, tax evasions, and police misconducts, the prosecutor normally initiates the investigation ex officio or without prior investigation by the judicial police officer. http://www.moj.go.kr/HP/ENG/eng_02/eng_2040.jsp

การสอบสวนของอัยการประเทศญี่ปุ่น

โดยปกติเจ้าพนักงานตำรวจของญี่ปุ่นสามารถริเริ่มการสอบสวนคดีอาญาได้ทุกประเภท และในทางปฏิบัติจะเป็นภาระหน้าที่ของตำรวจในการสอบสวนเสมอ เว้นแต่คดีบางประเภท เช่น คดีเกี่ยวกับความปลอดภัยทางทะเล คดียาเสพติด คดีคุ้มครองแรงงาน เจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในสังกัดของหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนส่งสำนวนโดยตรงต่ออัยการได้โดยไม่ต้องส่งให้ตำรวจแต่อย่างใดเพราะมีความเชี่ยวชาญและชำนาญในกฎหมายนั้นกว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่แล้ว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่นไม่ได้บัญญัติเป็นการบังคับให้อัยการต้องทำการสอบสวนทุกคดี แต่หากเห็นว่ามีความจำเป็นอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ด้วยตนเองในความผิดทุกประเภท กล่าวได้ว่าอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนอยู่อย่างไม่จำกัดแต่ในทางปฏิบัติอัยการมักจะสอบสวนเฉพาะคดีที่สำคัญ เช่น คดีฉ้อราษฎร์บังหลวง คดีภาษีอากร และคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ นอกจากนี้เจ้าพนักงานธุรการประจำสำนักงานอัยการ (Public prosecutor's assistant officer) สามารถทำการสอบสวนได้เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำหน้าที่สอบสวนจากอัยการ เนื่องจากอัยการมีอำนาจสอบสวนเองคดีจึงสามารถเข้าสู่การดำเนินการของอัยการได้ทั้งจากการส่งสำนวนจากพนักงานสอบสวนและจากการร้องทุกข์ กล่าวโทษโดยตรงจากผู้เสียหาย หรือจากการที่อัยการรับรู้การกระทำความผิดอาญาด้วยตนเอง

เมื่อมีความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่สอบสวนของอัยการสามารถออกคำสั่งเพื่อให้ตำรวจให้ความร่วมมือช่วยเหลือในการสอบสวนได้ซึ่งตำรวจจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

เจ้าพนักงานตำรวจและเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนอื่น ๆ จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการภายใน 48 ชั่วโมง หลังจากจับตัวผู้ต้องหา จากนั้นอัยการจะต้องมีคำสั่งฟ้องคดีภายใน 10 วัน³⁶ หากสำนวนการสอบสวนยังไม่สมบูรณ์เพียงพออัยการจะสั่งให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นทำการสอบสวนต่อไป ในกรณีที่อัยการเห็นว่าคดีมีความสำคัญจำเป็นจะต้องสอบปากคำผู้ต้องหาหรือพยานหรือตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ด้วยตนเองพนักงานอัยการสามารถดำเนินการได้ก่อนที่จะมีคำสั่งในทางคดีต่อไป

การสอบสวนของอัยการประเทศสวีเดน

ในคดีอาญาปกติทั่วไปที่ไม่ใช่อาชญากรรมที่มีโทษร้ายแรง เช่น คดีจราจร คดีลักขโมยทั่วไปตำรวจจะทำหน้าที่สอบสวนโดยลำพัง แต่เมื่อไรก็ตาม เมื่อเกิดเหตุอาชญากรรมได้รายงานต่อพนักงานอัยการแล้วเป็นคดีที่มีการใช้อำนาจจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย หรือเป็นคดีอาชญากรรมร้ายแรงหรือเหยื่อมีอายุต่ำกว่า 18 ปี อัยการจะต้องลงมาทำหน้าที่ควบคุมการสอบสวนทันที หากอัยการพิจารณาว่าคดีไม่มีความจำเป็นต้องมีการควบคุมตัวผู้ต้องหา

³⁶ The Code of Criminal Procedure of Japan

Article 208 “When a public prosecutor has not instituted prosecution against a suspect regarding a case in which the suspect was detained pursuant to the provisions of the preceding Article within ten days of the request for detention, he/she shall immediately release the suspect..”

Article 214 “When any person other than a public prosecutor, a public prosecutor's assistant officer or a judicial police official has arrested a flagrant offender, the arrester shall immediately deliver him/her to a public prosecutor of a district or local public prosecutors office or to a judicial police official.”

เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องปล่อยตัวผู้ถูกจับทันทีและเป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะทำการสอบสวนคดีดังกล่าวต่อไป³⁷

7. ค่าชดเชยแก่ผู้ต้องหาในกรณีอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องตามกติกาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 9 (5) บัญญัติว่า ผู้ใดก็ตามที่ถูกจับและควบคุมตัวโดยมิชอบย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทน³⁸ เช่นเดียวกับมาตรฐานทางปฏิบัติของประเทศฝรั่งเศส³⁹ อย่างไรก็ตามในประเทศไทยกรณีที่อัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างการฝากขังควบคุมตัวก่อนอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีจะไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาใดๆเลยเพราะตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.

³⁷ The Swedish Prosecution Authority, the prosecutor leads the preliminary investigation: The prosecutor conducts the criminal investigations when the victim is less than 18 years old or it is a case of serious crime, for example murder or an offence against a close relative. The prosecutor is always in charge of the preliminary investigation when a suspect has been deprived of his/her liberty, or in other words has been arrested or detained. If the arrest or detention is reversed and the suspect is released, the police will take over responsibility for leading the preliminary investigation. <https://www.aklagare.se/en/the-legal-process/the-role-of-the-prosecutor/preliminary-investigation/police-or-prosecutor/>

³⁸ International Covenant on Civil and Political Rights 1966
Article 9 (5.) Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.

³⁹ French Republic ; Compensation for detention
Article 149 ; Without prejudice to the application of the provisions of the second and third paragraphs of article L.781-1 of the code of judicial organisation, a person who has been remanded in custody during the course of proceedings ended by a decision to drop the case or a discharge or acquittal decision that has become final has, at his request, the right to full compensation for any material or moral harm that this detention has caused him.

2544⁴⁰ บัญญัติให้จ่ายเฉพาะกรณีที่ย้ายการมีคำสั่งฟ้องแล้วและจำเลยถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี ต่อมาปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายสารบัญญัติที่ดีเพียงใดแต่หากเจ้าหน้าที่สามารถทุจริตบิดเบือนคดีเพื่อช่วยเหลือนักการเมือง คนจ่ายส่วยสินบนหรือผลประโยชน์ได้ กฎหมายที่ดีก็ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ในการยับยั้งอาชญากรรม ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ได้มาตรฐานสากลนั้นจะต้องมีระบบตรวจสอบ ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ในชั้นสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อป้องกันการบิดเบือนหรือทำลายพยานหลักฐานโดยมีระบบอัยการทำหน้าที่ทั้งให้คำปรึกษา ตรวจสอบและควบคุมพนักงานสืบสวนสอบสวนให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูประบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทยให้ได้มาตรฐานเช่นนานาอารยประเทศนั้น จึงต้องมีระบบที่พนักงานอัยการสามารถได้รับพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ถูกต้องแท้จริงเพื่อนำ “ความจริง” ไปสู่การพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาลนั้น เริ่มตั้งแต่การให้เจ้าหน้าที่แจ้งเหตุอาชญากรรมทันทีที่เกิดเหตุต่อสำนักงานอัยการและฝ่ายปกครองในท้องที่เกิดเหตุอาชญากรรมเพื่อเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครอง

⁴⁰ มาตรา ๒๐ จำเลยที่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ ต้อง

(๑) เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ

(๒) ถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดี และ

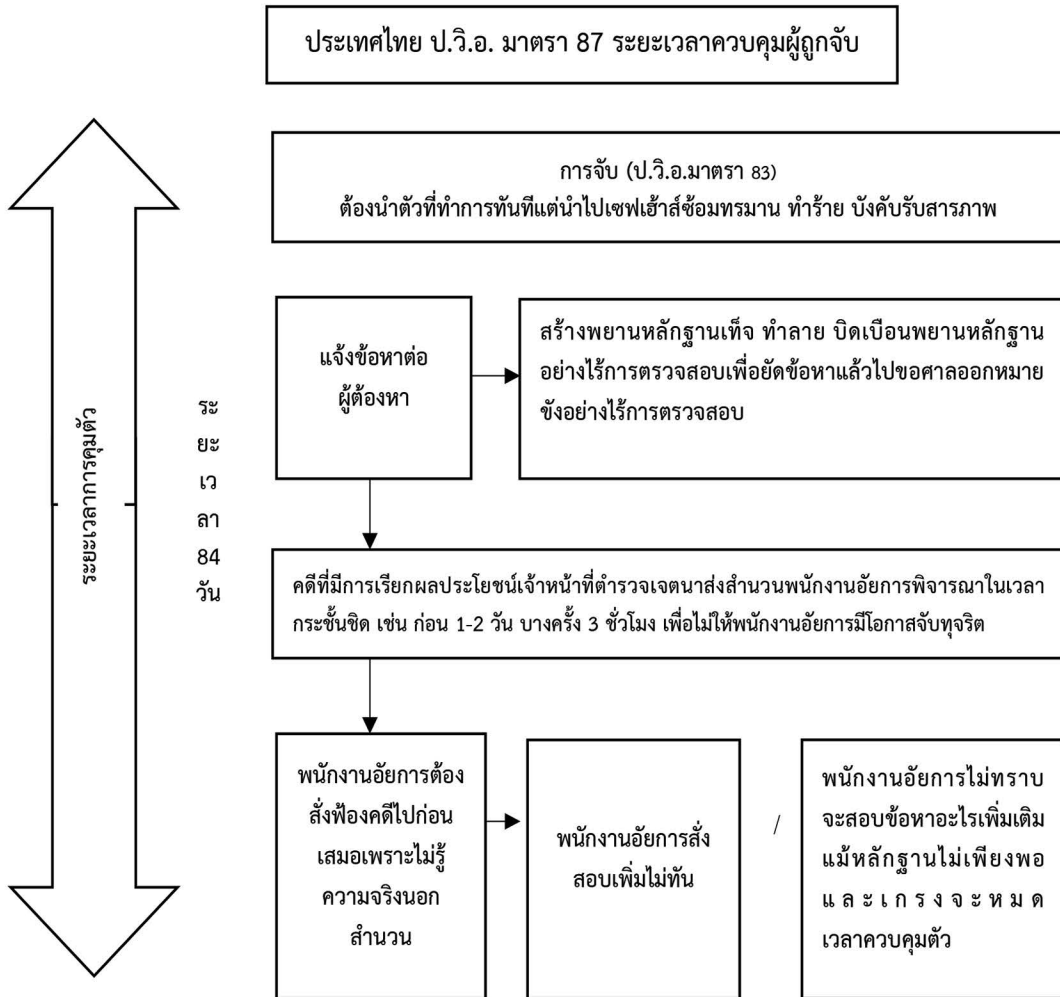
(๓) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

สามารถแสวงหาพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงแห่งคดีโดยการไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดและป้องกันมิให้หน่วยงานใดโดยลำพังสามารถบิดเบือนหรือทำลายพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุได้ตามอำเภอใจ และทำให้อัยการมีเวลาเพียงพอในการพิจารณาพยานหลักฐานก่อนการสั่งคดีเพื่อความยุติธรรมแก่ทั้งฝ่ายผู้ต้องหาและผู้เสียหาย

การให้อัยการเป็นผู้ตรวจสอบความชัดเจนของพยานหลักฐานตั้งแต่ก่อนที่จะมีการแจ้งข้อกล่าวหาเพื่อป้องกันประชาชนมิให้ถูกกลั่นแกล้งตกเป็นผู้ต้องหาง่ายๆโดยไม่เป็นธรรม โดยการเข้าตรวจสอบพฤติการณ์การใช้อำนาจจับกุมทันทีที่มีการจับเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน และตรวจสอบเหตุผลความจำเป็นและพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนก่อนการไปขอหมายอาญาทั้ง หมายค้น หมายจับและหมายขังต่อศาล จะช่วยป้องกันการจับและคุมขังผู้บริสุทธิ์โดยมิชอบและช่วยป้องกันปัญหาที่ประชาชนถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาผิดพลาดหรือแจ้งข้อหาจำนวนมากและหนักเกินกว่าฐานความผิดที่อัยการจะสั่งฟ้องดำเนินคดีจริงๆ หากอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีตามข้อกล่าวหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นหรือฟ้องในฐานความผิดที่เบากว่าจะเกิดความเสียหายต่อประชาชนที่จะต้องสูญเสียอิสรภาพจากการถูกคุมขังนานเกินกว่าฐานความผิดที่อัยการจะฟ้องดำเนินคดีต่อศาลจริงๆ (excessive pretrial detention) ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่เอาประชาชนไปขังก่อนได้นานถึง 84 วัน แล้วส่งสำนวนให้อัยการพิจารณาสั่งคดีภายหลัง หากอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง ประชาชนคนบริสุทธิ์อาจถูกขังฟรีๆ กล่าวได้ว่าระบบวิธีพิจารณาความอาญาที่ล้าหลังของประเทศไทยเป็นสาเหตุให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในกระบวนการยุติธรรม

การให้อัยการสามารถตรวจสอบการสอบสวนและริเริ่มคดีได้เมื่อประชาชนร้องขอความเป็นธรรมหรือกรณีพบว่าเจ้าหน้าที่เป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง จะสามารถแก้ปัญหาความไม่เป็น

ธรรมในคดีของประชาชนได้ทันทีและแก้ปัญหาการละเว้นการดำเนินคดีพวกเดียวกันเพื่อช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ผู้กระทำความผิดส่งผลให้สามารถลดจำนวนอาชญากรรมที่มาจากกรกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐได้ในที่สุด

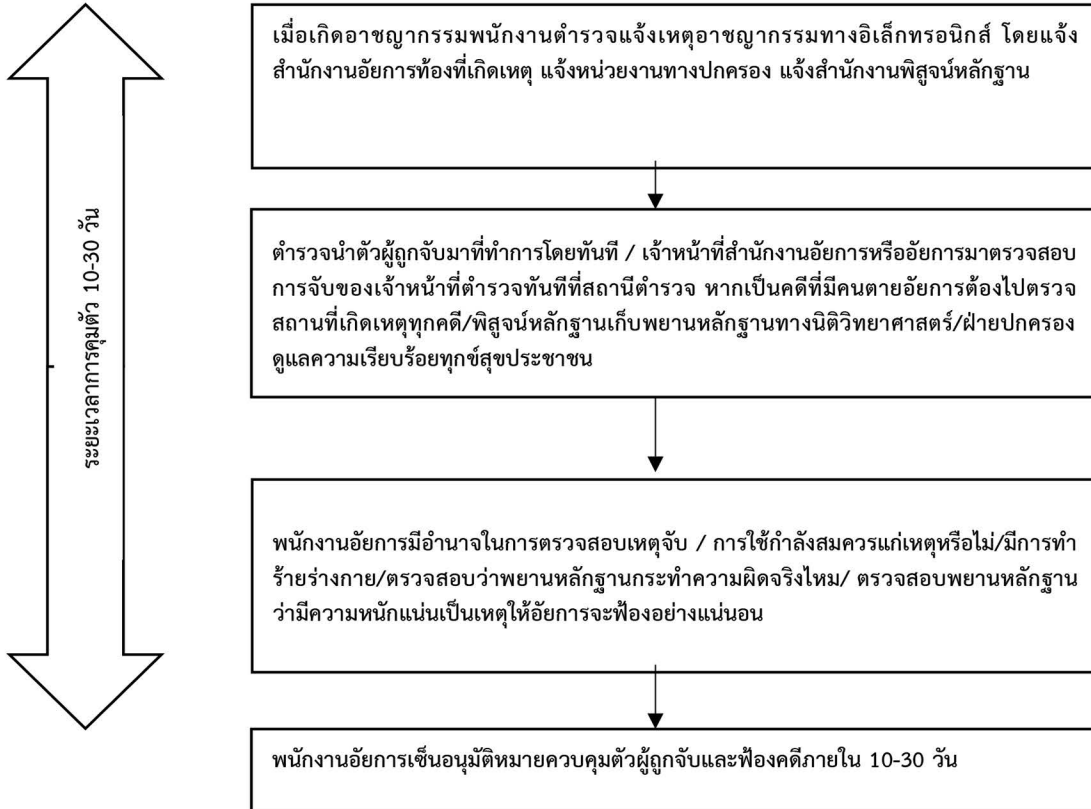

ที่มา: ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง (2563) .รายงานการศึกษาคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร เรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของคณะกรรมาธิการการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร”

ระยะการควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรฐานสากล
เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเยอรมัน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีใต้

1

กรณีการจับซึ่งหน้า

ที่มา ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง (2563) .รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง “ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของ คณะกรรมการการกฤษฎาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร

ระยะการควบคุมผู้ถูกจับตามมาตรฐานสากล
เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเยอรมัน ญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีใต้

2

กรณีจับตามหมายจับ

เมื่อเกิดอาชญากรรมพนักงานตำรวจแจ้งเหตุอาชญากรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยแจ้งสำนักงาน
อัยการท้องที่เกิดเหตุ แจ้งหน่วยงานทางปกครอง แจ้งสำนักงานพิสูจน์หลักฐาน

พนักงานอัยการรู้เห็นการสืบสวนสอบสวนมาโดยตลอด /ควบคุมตรวจสอบการสืบสวนสอบสวน
ด้วยตนเอง /สอบสวนจนได้พยานหลักฐานครบถ้วน

พนักงานอัยการมั่นใจจะฟ้องดำเนินคดีจึงเซ็นอนุมัติให้ออกหมายจับต่อศาล

พนักงานอัยการสามารถรับรู้การจับผู้ต้องหาจากพนักงานตำรวจโดยตลอด พนักงานอัยการร่าง
ฟ้องเพื่อฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ทันทีที่จับตัวมา

จับแล้วควบคุมตัวไปฟ้องทันที

ที่มา ดร.น้ำแท้ มีบุญสร้าง (2563) .รายงานการศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนของ
คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร

ภาคผนวก ง

แนวทางคำชี้ขาดความเห็นแย้งของอัยการสูงสุด

การส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕, ๑๔๕/๑

คำชี้ขาดความเห็นแย้งที่ ๖๖๖/๒๕๕๘

ป.วิ.อ. การส่งสำนวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ (มาตรา ๑๔๕, ๑๔๕/๑)

คดีนี้มีพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรสันป่าตองและปลัดอำเภอสันป่าตอง เป็นพนักงานสอบสวนหลายคน โดยมีนายอำเภอสันป่าตอง พนักงานฝ่ายปกครองเป็น หัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสรุปสำนวนพร้อมความเห็น ไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๖ วรรคสี่, ๑๘๐ กรณีจึงมีใช้การสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องส่งสำนวน การสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ วรรคแรก ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จึงต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เชียงใหม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ การที่พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เสนอผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ และรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ปฏิบัติราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ มีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จึงไม่ชอบด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คดีนี้กล่าวหาผู้ต้องหาที่ ๑ ถึงที่ ๗ ฐานร่วมกันลักทรัพย์โดยใช้ยานพาหนะเพื่อสะดวก แก่การกระทำผิดหรือการพาทรัพย์นั้นไปหรือเพื่อให้พ้นจากการจับกุม หรือรับของโจร ร่วมกันยึดถือครอบครองหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นการทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพ ที่ดิน หิน กรวด หรือทราย ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอันเป็นอันตรายแก่ทรัพยากรที่ดินโดยไม่ได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ กบกล่าวหาผู้ต้องหาที่ ๘ และผู้ต้องหาที่ ๙ ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิด เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๑ เวลาประมาณ ๑๑.๓๐ นาฬิกา ที่ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ต้องหาที่ ๘ ซึ่งเป็นนายกองค้การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง ได้ออกใบอนุญาตรับแจ้งการขุดดินและถมดินให้แก่ผู้ต้องหาที่ ๙ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านเพื่อ ทำการปรับปรุงสระน้ำสาธารณะที่เกิดเหตุซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นที่หลวง ผู้ต้องหาที่ ๙ ได้ทำสัญญา ว่าจ้างผู้ต้องหาที่ ๑ เป็นผู้ดำเนินการขุดลอกปรับปรุงสระน้ำโดยรับค่าจ้างเป็นดิน กรวด ทราย ที่ขุดขึ้นจากสระน้ำคิดค่านวนราคาตามลูกบาศก์เมตร และนำรายได้จากการขายดินที่ขุดลอกไป

สร้างโบสถ์วัดทุ่งฟ้าฮ่าม ส่วนผู้ต้องหาที่ ๒ ถึงที่ ๗ เป็นลูกจ้างของผู้ต้องหาที่ ๑ ต่อมาผู้กล่าวหา ร้องเรียนว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พนักงานสอบสวนจึงทำการ สอบสวนโดยมีพนักงานฝ่ายปกครองเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ นายอำเภอสันป่าตอง ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครองเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้มีความเห็นทางคดีและส่งสำนวน มาเสนอพนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ อัยการจังหวัดเชียงใหม่พิจารณาแล้วมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๘ สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๑ ถึงที่ ๗ และผู้ต้องหาที่ ๙ ตามข้อกล่าวหา และส่งสำนวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้อง เสนอผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ต่อมารองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ปฏิบัติราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ มีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๑ และที่ ๙ ของ อัยการจังหวัดเชียงใหม่ และส่งสำนวนพร้อมความเห็นแย้งเสนออัยการสูงสุดพิจารณาชี้ขาด

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด ๒ พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่จะส่งสำนวน การสอบสวนที่มีคำสั่งไม่ฟ้องเสนอผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค หรือ รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ นั้น ต้องเป็นสำนวนคดี ที่การสอบสวนอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ โดยให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อม คำสั่งไม่ฟ้องเสนอผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ แต่สำนวนคดีนี้ปรากฏว่านายอำเภอสันป่าตอง พนักงานฝ่ายปกครองเป็น พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การเสนอสำนวนที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง จึงต้องปฏิบัติตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ โดยต้องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่พิจารณา การที่อัยการจังหวัดเชียงใหม่เสนอสำนวนคดีนี้ไปยังผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ซึ่งไม่ได้ เป็นผู้บังคับบัญชาของนายอำเภอสันป่าตองพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีนี้จึงไม่ถูกต้อง ความเห็นแย้งของผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๔๕

อธิบดีอัยการ สำนักงานชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด เห็นว่า คดีอยู่ในความรับผิดชอบของ พนักงานฝ่ายปกครองโดยนายอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การทำความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ จึงอยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการ จังหวัดเชียงใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ เมื่อคดีไม่อยู่ ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ การที่ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ หรือ รองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ทำความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติม

อัยการสูงสุดพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีนี้มีพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรสันป่าตอง และปลัดอำเภอสันป่าตอง เป็นพนักงานสอบสวนหลายคน โดยมีนายอำเภอสันป่าตอง พนักงานฝ่ายปกครองเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสรุป สำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ วรรคสี่, ๑๔๐ กรณีจึงมิใช่การสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ที่จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องเสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็น ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ วรรคแรก ดังนั้น เมื่อพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ มีคำสั่ง

ไม่ฟ้องผู้ต้องหา จึงต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ การที่พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา เสนอผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ และรองผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ มีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ส่งสำนวนคืนสำนักงานอัยการจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ดำเนินการส่งสำนวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ และแจ้งให้ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๕ ทราบ กับให้แจ้งพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องให้พึงใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง ในโอกาสต่อไป

หมายเหตุ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในนครหลวงกรุงเทพมหานคร ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหา ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ในนครหลวง กรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ (เพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗) บัญญัติว่า

“สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานครให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหา ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา

ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้ส่งสำนวน พร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความ หรือมีเหตุอย่างอื่น อันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการ ดังกล่าวแล้วแต่กรณีไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ นายอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้อำนาจตามข้อบังคับ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ เข้าควบคุมการสอบสวน โดยนายอำเภอพนักงานฝ่ายปกครองเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสรุปลำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ กรณีจึงมิใช่การสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไม่ฟ้องเสนอผู้บัญชาการ หรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ วรรคแรก

เมื่ออัยการจังหวัดเชียงใหม่มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จึงต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่ง เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕

กรณีเป็นความเห็นแย้งที่อัยการสูงสุดต้องพิจารณาชี้ขาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ และอัยการสูงสุดต้องพิจารณาสั่งอย่างไร เมื่อผู้มีอำนาจทำความเห็นแย้งเห็นด้วยว่าผู้ต้องหาไม่ใช่ตัวการกระทำความผิดตามที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และมีความเห็นแย้งว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานดังกล่าว

คำชี้ขาดความเห็นแย้งที่ ๑๕๙๐/๒๕๕๘

ป.อ. ผู้สนับสนุน, พยายามฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน (มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘, ๒๘๙)

ป.วิ.อ. ผู้มีอำนาจทำความเห็นแย้ง (มาตรา ๑๔๕/๑)

พ.ร.บ. องค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ อำนาจการดำเนินคดีของอัยการสูงสุด

(มาตรา ๑๕)

การที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีความเห็นด้วยว่า ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่เป็นตัวการกระทำความผิด แต่เห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนนั้น กรณีจึงถือว่าผู้มีอำนาจทำความเห็นแย้งได้เห็นชอบกับคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และไม่มีกรณีที่อัยการสูงสุดต้องพิจารณาชี้ขาด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ แต่เมื่อข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีฟังได้ว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ กระทำความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนและคดีมีพยานหลักฐานพอฟ้อง จึงใช้อำนาจอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ สั่งฟ้อง ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘, ๒๘๙

คดีนี้กล่าวหาผู้ต้องหาทั้งสาม ฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และร่วมกันพาอาวุธมีดไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร เหตุเกิดวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา แขวงหนองบอน เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ก่อนเกิดเหตุผู้ต้องหาที่ ๑ ได้ข่มขู่จะฟันบุตรของผู้เสียหาย ในวันเกิดเหตุผู้เสียหายจึงไปดักคอยผู้ต้องหาที่ ๑ บริเวณที่เกิดเหตุพบผู้ต้องหาที่ ๑ ขับรถยนต์มาจึงเข้าไปสอบถาม ผู้ต้องหาที่ ๑ บอกให้ผู้เสียหายรออยู่ตรงที่เกิดเหตุก่อน แล้วผู้ต้องหาที่ ๑ ก็ขับรถยนต์

ไปทางบ้านของผู้ต้องหาที่ ๑ ต่อมาผู้ต้องหาที่ ๒ ขับขี่รถจักรยานยนต์กลับมาโดยมีผู้ต้องหาที่ ๑ นั่งซ้อนท้ายโดยถืออาวุธมีดยาวประมาณ ๒ ฟุตติดตัวมาด้วยและมีผู้ต้องหาที่ ๓ ขับขี่รถจักรยานยนต์ตามมาอีกคัน จากนั้นผู้ต้องหาที่ ๑ ลงจากรถจักรยานยนต์วิ่งไปที่ผู้เสียหายและใช้อาวุธมีดฟันทำร้ายผู้เสียหายหลายครั้ง มีผู้เข้ามาห้ามผู้ต้องหาที่ ๑ ผู้ต้องหาทั้งสามจึงหลบหนีไป ต่อมาผู้ต้องหาทั้งสามเข้าพบพนักงานสอบสวน

พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรส่งฟ้องผู้ต้องหาทั้งสามตามข้อกล่าวหา

อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๕ สั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๑ ฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และร่วมกันพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ โดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร สั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ฐานร่วมกันพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุอันสมควร และสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ของพนักงานอัยการ โดยเห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด ๓ มีความเห็นในประเด็นเกี่ยวกับอำนาจในการทำความเห็นแย้งของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และเจตนาของผู้สนับสนุนแตกต่างกัน ดังนี้

อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด ๓ เห็นว่าการที่ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีความเห็นว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยไม่ได้แย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ย่อมถือได้ว่าความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เห็นชอบแล้ว ไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นฐานความผิดนี้ อีก ปัญหาที่ต้องพิจารณามีว่า การที่ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เห็นแย้งว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ผิดฐานสนับสนุนให้ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยที่พนักงานอัยการไม่ได้มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ในความผิดฐานดังกล่าวนี้ จะเป็นความเห็นแย้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ หรือไม่ เห็นว่า เมื่อพนักงานอัยการไม่ได้มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ฐานสนับสนุนให้ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิดฐานดังกล่าว ความเห็นของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในกรณีดังกล่าวจึงไม่เป็นความเห็นแย้ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ แต่เห็นว่าตามพยานหลักฐานควรพิจารณาความเห็นตามที่ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเสนอว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เป็นความผิดฐานสนับสนุนให้ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำผิดหรือไม่ เห็นว่า การที่ผู้ต้องหาที่ ๒ ช่วยขับขี่รถจักรยานยนต์พาผู้ต้องหาที่ ๑ มาบริเวณที่เกิดเหตุ และผู้ต้องหาที่ ๓ ได้ขับขี่รถจักรยานยนต์

ติดตามรถจักรยานยนต์คันที่ผู้ต้องหาที่ ๒ ขับขี่มาด้วย โดยที่ผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ เห็นว่าผู้ต้องหาที่ ๑ มีอาวุธมีดมาด้วย อีกทั้งเมื่อถึงที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาที่ ๑ และผู้เสียหายได้เข้าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน และขณะที่ผู้ต้องหาที่ ๑ ได้ใช้อาวุธมีดฟันผู้เสียหาย ผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ก็อยู่บริเวณใกล้เคียง อยู่ในฐานะที่จะห้ามได้ แต่กลับมิได้ช่วยห้ามปราม อีกทั้งหลังเกิดเหตุผู้ต้องหาทั้งสามก็ได้ออกจากที่เกิดเหตุไปพร้อมกัน การกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ จึงเป็นการช่วยเหลือและให้ความสะดวกแก่ผู้ต้องหาที่ ๑ ก่อนและขณะที่ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิด การกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ จึงเป็นผู้สนับสนุนผู้ต้องหาที่ ๑ ในการกระทำความผิด

คดีมีปัญหาต้องพิจารณาต่อไปว่า ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เป็นผู้สนับสนุนผู้ต้องหาที่ ๑ ในการกระทำความผิดฐานใด เห็นว่า การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หมายความว่า ก่อนทำการฆ่าผู้กระทำความผิดได้คิดไตร่ตรองทบทวนแล้วจึงตกลงใจกระทำความผิด ไม่ใช่กระทำไปโดยปัจจุบันทันด่วน การไตร่ตรองไว้ก่อนเป็นเหตุเกี่ยวกับเจตนาส่วนตัวของผู้กระทำความผิด ผู้ร่วมกระทำความผิดที่มีได้ไตร่ตรองไว้ก่อนไม่มีความผิดด้วย เพราะกฎหมายมุ่งถึงการไตร่ตรองไว้ก่อนซึ่งเป็นสภาพจิตใจของแต่ละคน ดังนั้น การจะเป็นผู้สนับสนุนในฐานะฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จึงต้องรู้มาตั้งแต่ต้นว่ามีการวางแผนการคบคิดมาก่อนที่จะไปฆ่าผู้อื่น แต่คดีนี้ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้เสียหายมาก่อน และคดีไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ได้ร่วมรู้มาก่อนว่าผู้ต้องหาที่ ๑ วางแผนไตร่ตรองจะฆ่าผู้เสียหาย การที่ผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ให้ความช่วยเหลือหรือความสะดวกแก่ผู้ต้องหาที่ ๑ จึงเป็นการตัดสินใจทันทีทันใด ลักษณะตกกระไดพลอยโจนมากกว่า ดังนั้นผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ คงมีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นเท่านั้น จึงเห็นควรใช้อำนาจอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ สิ่งฟ้อง ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘

อัยการพิเศษฝ่ายชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด ๓ เห็นว่า จากความเห็นของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีความเห็นถึงพฤติการณ์ในการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ว่ามีพฤติการณ์รู้เห็นกับผู้ต้องหาที่ ๑ ที่มีวัตถุประสงค์จะนำอาวุธมีดไปฆ่าผู้เสียหาย แต่เป็นกรณีที่ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเข้าไปทำร้ายผู้เสียหาย เพียงแต่ให้ความช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่ผู้ต้องหาที่ ๑ จึงเป็นความผิดฐานสนับสนุน กรณีจึงเป็นความเห็นเกี่ยวกับพฤติการณ์การกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ว่าร่วมกระทำความผิดกับผู้ต้องหาที่ ๑ แยกกับความเห็นของอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๕ ซึ่งมีความเห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่เป็นความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้เสียหาย ดังนั้น กรณีความเห็นของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงถือว่าเป็นความเห็นแย้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑

ส่วนข้อเท็จจริงตามความเห็นแย้งของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ นั้นเห็นว่า พฤติการณ์ของผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ที่ขับขี่รถจักรยานยนต์

มาพร้อมกับผู้ต้องหาที่ ๑ โดยผู้ต้องหาที่ ๑ ถืออาวุธมีดซึ่งมีความยาวถึง ๒ ฟุต มาด้วย แล้วจอดรถ จักรยานยนต์ให้ผู้ต้องหาที่ ๑ เข้าไปใช้มีดไล่ฟันผู้เสียหาย นำเชื่อว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ ทราบวัตถุประสงค์ของผู้ต้องหาที่ ๑ ที่ต้องการนำอาวุธมีดดังกล่าวมาโดยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหาย แต่ขณะที่ผู้ต้องหาที่ ๑ เข้าไปทำร้ายใช้อาวุธมีดไล่ฟันผู้เสียหาย ผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ เพียงจอดรถจักรยานยนต์และนั่งอยู่บนรถจักรยานยนต์โดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำร้ายผู้เสียหายแต่อย่างใด การกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และที่ ๓ จึงเป็นเพียงมีส่วนช่วยเหลือและให้ความสะดวกกับผู้ต้องหาที่ ๑ เพื่อจะมาฆ่าผู้เสียหายเท่านั้น ไม่ได้มีพฤติการณ์เป็นตัวการร่วมกับผู้ต้องหาที่ ๑ พยายามฆ่าผู้เสียหายแต่อย่างใด คดีมีพยานหลักฐานไม่พอฟ้อง เห็นควรชี้ขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘, ๒๘๙, ๘๓, ๘๐ และเห็นควรใช้อำนาจอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ สั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ ผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘, ๒๘๙

รองอธิบดีอัยการ สำนักงานชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด พิจารณาแล้ว เห็นพ้องด้วยกับอัยการพิเศษ ฝ่ายชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด ๓

อธิบดีอัยการ สำนักงานชี้ขาดคดีอัยการสูงสุด เห็นว่า การที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๒๘๘, ๒๘๙ โดยเห็นว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่ใช่ตัวการร่วมกระทำความผิด และผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เห็นว่า ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่เป็นตัวการร่วมกระทำความผิด แต่เป็นผู้สนับสนุนผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน เป็นกรณีที่ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเห็นชอบกับคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานดังกล่าวแล้ว จึงไม่มีกรณีที่ยอัยการสูงสุดต้องพิจารณาชี้ขาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ และเห็นควรใช้อำนาจอัยการสูงสุดตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ สั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ ผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘, ๒๘๙

รองอัยการสูงสุด พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไปยังที่เกิดเหตุพร้อมกับผู้ต้องหาที่ ๑ ซึ่งมีอาวุธมีดติดตัว ภายหลังจากที่ผู้ต้องหาที่ ๑ ได้พุดจาท่าทำให้ผู้เสียหายรอลงบริเวณที่เกิดเหตุ แล้วผู้ต้องหาที่ ๑ ได้กลับมาพร้อมกับผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ผู้ต้องหาที่ ๑ ใช้มีดฟันทำร้ายผู้เสียหาย โดยผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ยืนรออยู่บริเวณที่เกิดเหตุ แม้ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่ได้เข้าช่วยเหลือหรือกระทำการใดที่มีลักษณะแบ่งหน้าที่กันทำหรือคุมเข้มมิให้ผู้อื่นเข้าช่วยเหลือผู้เสียหาย อันมีลักษณะเป็นตัวการร่วมกระทำความผิดกับผู้ต้องหาที่ ๑ แต่การที่ผู้ต้องหาที่ ๒ พาผู้ต้องหาที่ ๑ นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์และผู้ต้องหาที่ ๓ ขับขี่รถจักรยานยนต์ตามมายังที่เกิดเหตุโดยผู้ต้องหาที่ ๑ มีอาวุธมีดติดตัวและผู้ต้องหาที่ ๑ ใช้มีดฟันทำร้ายผู้เสียหายหลายครั้ง ซึ่งผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ สามารถห้ามผู้ต้องหาที่ ๑ ได้ แต่กลับไม่ห้ามโดยยินยอมอยู่แล้วพาผู้ต้องหาที่ ๑ หลบหนีไปหลังเกิดเหตุ พฤติการณ์ของ

ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ดังกล่าวจึงฟังได้ว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือ และให้ความสะดวกก่อน และขณะที่ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำผิด ถือว่าเป็นผู้สนับสนุนผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน คดีมีพยานหลักฐานพอพ้อง

สำหรับความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติมีความเห็นด้วยว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ไม่เป็นตัวการกระทำผิด แต่เป็นผู้สนับสนุนผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จึงถือว่าเห็นชอบกับคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และไม่มีกรณีที่ยกการสูงสุดต้องพิจารณาชี้ขาด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ เห็นควรใช้อำนาจยกการสูงสุดตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ สั่งฟ้อง ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘, ๒๘๙

อัยการสูงสุด สั่งฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๐, ๘๖, ๒๘๘, ๒๘๙ และให้พนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องแจ้งพนักงานสอบสวนให้แจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ตามฐานความผิดที่ได้มีคำสั่งฟ้องดังกล่าว และปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก่อนยื่นฟ้อง

หมายเหตุ

ตามข้อเท็จจริงข้างต้น มีความเห็นที่แตกต่างกันในประเด็นเรื่องอำนาจในการทำความเห็นแย้ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ ว่า “เป็นความเห็นแย้งที่ยกการสูงสุด จะต้องพิจารณาชี้ขาดหรือไม่” เห็นว่า อัยการสูงสุดได้วางบรรทัดฐานของความเห็นแย้งไว้ในสำนวน ขย. ๒๙๓/๒๕๕๓ และ ขย. ๖๐๑/๒๕๕๙ ว่า “ความเห็นแย้ง” หมายถึงความเห็นในการสั่งคดีของพนักงานอัยการกับผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาของพนักงานอัยการ ซึ่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ว่าราชการจังหวัด จะต้องทำความเห็นแย้งและส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕, ๑๔๕/๑ นั้น คดีนี้ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีความเห็นแย้งคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการที่สั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยเห็นว่าการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย เห็นว่า ความเห็นของผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นความเห็นแย้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ โดยให้เหตุผลว่า จากความเห็นแย้งดังกล่าว เป็นความเห็นแย้งถึงพฤติการณ์ในการกระทำของผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ที่มีพฤติการณ์รู้เห็นกับผู้ต้องหาที่ ๑ ที่มีเจตนาจะนำอาวุธมีดไปฆ่าผู้เสียหายในลักษณะช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด

อันเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้าไปทำร้ายผู้เสียหาย หรือให้การช่วยเหลือโดยการแบ่งหน้าที่กันทำซึ่งเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานเป็นตัวการร่วม กระทำความผิด ดังนั้น ในการทำความเห็นเสนออัยการสูงสุด เมื่อเห็นว่าเป็นความเห็นแย้งแล้ว และไม่ได้ความว่าผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จึงเสนอความเห็นควรชี้ขาดไม่ฟ้องในความผิดฐานดังกล่าว และเมื่อฟังได้ว่าเป็นผู้สนับสนุนในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ซึ่งความผิดฐานดังกล่าว เป็นความผิดที่พนักงานอัยการมิได้มีคำสั่งไม่ฟ้อง กรณีจึงเป็นการสั่งคดี โดยอาศัยอำนาจอัยการสูงสุดที่สามารถดำเนินคดีได้ในทุกชั้นศาล ตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการ และพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๕ สั่งฟ้องผู้ต้องหา ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

ฝ่ายที่มีเสียงข้างมาก และเป็นความเห็นที่อัยการสูงสุดเห็นชอบด้วย เห็นว่า การที่พนักงานอัยการ มีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ เฉพาะความผิดฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้อื่น โดยไตร่ตรองไว้ก่อน โดยเห็นว่าไม่ใช่ตัวการร่วมกระทำความผิดกับผู้ต้องหาที่ ๑ แต่เป็นผู้สนับสนุน ผู้ต้องหาที่ ๑ กระทำความผิดฐานดังกล่าว จึงเป็นกรณีที่ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ปฏิบัติราชการแทน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เห็นชอบกับคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ของพนักงานอัยการ และมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ ในความผิดฐานดังกล่าวแล้ว จึงไม่มีกรณีที่ อัยการสูงสุดต้องพิจารณาชี้ขาด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕/๑ แต่ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แห่งคดีฟังได้ว่า ผู้ต้องหาที่ ๒ และผู้ต้องหาที่ ๓ กระทำความผิดฐาน เป็นผู้สนับสนุน จึงใช้อำนาจอัยการสูงสุดสั่งคดีเช่นเดียวกันกับความเห็นของฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย

ภาคผนวก จ

รายงานข้อเสนอการปฏิรูประบบการยุติธรรมทางอาญา
(ชั้นสอบสวน)

ของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

ข้อเสนอต่อการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
(ชั้นสอบสวน)

โดย

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.)

ข้อเสนอต่อการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ชั้นสอบสวน)

๑. ความสำคัญของปัญหา

เป้าหมายสูงสุดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ “การนำผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมารับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ และปกป้องผู้บริสุทธิ์ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนจากกระบวนการยุติธรรม” ในแง่นี้ กระบวนการยุติธรรมจึงต้องมีประสิทธิภาพในการที่จะดำเนินคดีเฉพาะกับคนที่กระทำความผิดจริงๆ และกั้นกรองเอาคนบริสุทธิ์ออกจากกระบวนการยุติธรรมให้เร็วที่สุด เพราะเมื่อพวกเขาเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม ย่อมก่อให้เกิดภาระและความเดือดร้อน เสียงต่อการสูญเสียอิสรภาพ และต้องจับภาระค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นภายใต้โครงการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยพลังของประชาชน โดยสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) สรุป ปัญหาสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นสอบสวนได้ดังนี้

ปัญหาการค้นหาความจริง พบว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการค้นหาความจริงเท่าที่ควร แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะกำหนดชัดเจนว่าให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา^๑ แต่ในทางปฏิบัติการสอบสวนยังมุ่งรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดแก่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ และมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาเป็นหลัก จึงมีลักษณะเป็นการค้นหาความจริง มากกว่าจะเป็นการค้นหาความจริง ซึ่งบ่อยครั้งการค้นหาความจริงมักมีการกระทำที่มิชอบ เช่น การข่มขู่ การซ้อมทรมาน เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าว ส่วนหนึ่งเกิดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยแยกการสอบสวนและฟ้องร้องคดีออกจากกันเด็ดขาด โดยให้พนักงานสอบสวนรับผิดชอบทำงานสอบสวน พนักงานอัยการรับผิดชอบทำงานฟ้องร้อง ส่งผลให้พนักงานสอบสวนกลายเป็นผู้กำหนดข้อหา ส่วนพนักงานอัยการมีหน้าที่เพียงรับสำนวนการสอบสวนที่เสร็จแล้วไปพิจารณาว่าจะใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีหรือไม่เท่านั้น การแยกกันทำงานเช่นนี้ถือเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากพนักงานอัยการซึ่งถือเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายและมีบทบาทสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ได้ลงไปเกี่ยวข้องและรับรู้ในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่ต้น จะรับรู้ต่อเมื่อมีการส่งสำนวนจากพนักงานสอบสวนมายังพนักงานอัยการแล้ว ซึ่งอาจทำให้พนักงานอัยการไม่มี

^๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑

เวลาเพียงพอที่จะกลับรื้อคดีเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และวางแนวทางการต่อสู้คดีในชั้นศาล ทำให้หลายคดีเมื่อฟ้องไปแล้ว ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง ซึ่งหากเป็นการฟ้องผู้บริสุทธิ์จริง ก็ถือเป็นการสร้างภาระให้ประชาชน ถ้าเกิดเป็นผู้กระทำความผิดตัวจริง ก็ถือเป็นการใช้กระบวนการยุติธรรมฟอกขาวให้ผู้กระทำความผิด

ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการปรับระบบการทำงานในชั้นสอบสวนและฟ้องร้องใหม่ โดยทำให้เป็นกระบวนการเดียวกัน พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับระบบของหลายประเทศ ที่มักจะกำหนดให้การสอบสวนและฟ้องร้องคดีเป็นกระบวนการเดียวกัน เพื่อให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายและเป็นตัวแทนของรัฐในการดำเนินคดีอาญาได้เข้าไปกำกับดูแลการสอบสวน เพื่อให้การรวบรวมพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพ

๒. หลักการและแนวคิดในการปฏิรูป

หัวใจสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา (Examiner Principle) เพื่อให้มีการนำผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ และมีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะหลักการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (Rights to Fair trial) ซึ่งจะช่วยป้องกันการบิดเบือนข้อเท็จจริง ไม่ว่าจะเป็นการทำให้เกิดการรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ โดยวิธีการข่มขู่ บังคับ หลอกลวง หรือแม้แต่การซ้อมทรมาน หรือการสร้างพยานหลักฐานเท็จจริงเพื่อเอาผิดกับผู้บริสุทธิ์หรือเพื่อช่วยผู้กระทำความผิดตัวจริงให้ลอยนวลพ้นผิด

นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ไม่ละเลยการตรวจสอบถ่วงดุล องค์กรในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ และพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบกระบวนการยุติธรรมขั้นต้นและมีหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม ต้องร่วมมือกันในการตรวจสอบค้นหาความจริงทางเนื้อหา มากกว่าการต่อสู้มุ่งเอาความผิดกับประชาชน เพราะรัฐไม่ใช่คู่ตรงข้ามกับประชาชน โดยเฉพาะพนักงานอัยการ มีหน้าที่สำคัญในการบริหารงานยุติธรรม พนักงานอัยการจะต้องมีบทบาทอย่างแข็งขันในการดำเนินคดีทางอาญา การกำกับดูแลความถูกต้องตามกฎหมายของการสอบสวนคดี ในฐานะตัวแทนของสาธารณะ^๒

ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสอดคล้องกับหลักการตรวจสอบค้นหาความจริง จึงควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ชั้นสอบสวน) ภายใต้อำนาจสำคัญอย่างน้อยดังต่อไปนี้

^๒ Guidelines on the Role of Prosecutors Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, ๒๗ August to ๗ September ๑๙๙๐

๑. หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นหลักการที่ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย เอกชนหรือผู้เสียหายจะทำให้คดีของรัฐหรือพนักงานอัยการเสียหายไม่ได้ หลักการนี้ เจ้าพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา คือ พนักงานอัยการ ซึ่งจะรับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาชั้นก่อนฟ้อง ทั้งในเรื่องการสอบสวนและฟ้องร้องคดี โดยให้ถือว่าเป็นกระบวนการเดียวกันแบ่งแยกไม่ได้^๓

๒. หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องต้องมีหน้าที่ตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องในการดำเนินคดีอาญาชั้นศาล ทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการตรวจสอบค้นหาความจริงแท้ของเรื่องที่กล่าวหา และศาลจะวางเฉยไม่ได้ โดยในการตรวจสอบค้นหาความจริงของศาลนั้น จะไม่ผูกมัดกับรูปแบบหรือคำร้องของผู้ใดเช่นเดียวกัน^๔

๓. ความเห็นและข้อเสนอแนะ

ควรมีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ชั้นสอบสวน) ดังต่อไปนี้

๑. การตรวจสอบค้นหาความจริง การรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน ต้องเป็นการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา โดยเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงในสองส่วน คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหา และข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำ ซึ่งข้อเท็จจริงประการหลังนี้ มีประโยชน์ในการพิจารณาประกอบการลงโทษหรือการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสม จึงควรมีการเพิ่มเติมคำนิยาม “การสอบสวน” ให้ครอบคลุมหลักการดังกล่าว (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒ (๑๑))

๒. กำหนดให้พนักงานอัยการ และพนักงานเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆมีอำนาจสอบสวน โดยสามารถเริ่มต้นสอบสวนดำเนินคดีและสามารถส่งสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการได้โดยตรง ทั้งนี้ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ ศุลกากร อุตุสหกรรม ควบคุมอาคาร มีอำนาจรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษและสอบสวนดำเนินคดีในความผิดตามกฎหมายที่ตนรักษาการและความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหากตรวจพบในคราวเดียวกัน แนวทางนี้สนับสนุนการกระจายอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน เป็นการช่วยลดภาระงานของพนักงานสอบสวนตำรวจ และส่งเสริมการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านขึ้นมา เพราะเจ้าหน้าที่ที่รักษาการตามกฎหมายเฉพาะเหล่านั้น ย่อมมีความรู้ความชำนาญในกฎหมายต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนยิ่งกว่าพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ซึ่งจะช่วยลดขั้นตอนในทางคดีให้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังช่วยขจัดปัญหาการคอร์รัปชัน ป้องกันการบิดเบือนและทำลายพยานหลักฐาน เพราะจะเกิดการตรวจสอบระหว่างหน่วยงานกันเอง อย่างไรก็ดี แนวทางนี้ จะไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ ซึ่งยังคงมีอำนาจ

^๓ คณิต ฐ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ : วิญญูชน, ๒๕๕๕, หน้า ๖๖, ๖๗

^๔ คณิต ฐ นคร, อ้างแล้ว, หน้า ๖๗ - ๖๘

สอบสวนคดีอาญาทั้งปวงอยู่เช่นเดิม เพียงแต่เป็นการเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนให้มากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการสอบสวนโดยเจ้าพนักงานสังกัดหน่วยงานใด การสอบสวนนั้นจะถูกกำกับดูแลโดยพนักงานอัยการ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘)

๓. กำหนดให้การสอบสวนที่มีความบกพร่องด้วยเหตุแห่งการบริหารจัดการทางคดี ไม่ทำให้การสอบสวนคดีเสียไปและไม่กระทบกับอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ โดยเพิ่มเติมให้ชัดเจนว่า กรณีที่การสอบสวนบกพร่องไป เพียงเพราะเหตุแห่งการบริหารจัดการทางคดี เช่น การสอบสวนกระทำโดยพนักงานสอบสวนที่ไม่มีอำนาจ การสอบสวนที่กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่ไม่ใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เป็นต้น กรณีดังกล่าวเป็นเพียงการบริหารจัดการทางคดี เป็นเพียงเรื่องทางเทคนิค มิใช่สาระสำคัญของการตรวจสอบค้นหาความจริง จึงไม่ควรเป็นเหตุให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมด และไม่กระทบต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ดังนั้น หากการสอบสวนเป็นไปตามกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนแล้ว และการสอบสวนนั้นมีประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความจริงเพื่อการเข้าถึงความยุติธรรมของบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว พนักงานก็ควรมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องได้ (เพิ่มเติมวรรคสองของมาตรา ๑๒๐)

๔. ปรับโครงสร้างการสอบสวนและการฟ้องร้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน ด้วยสภาพการสอบสวนและฟ้องร้องคดีที่แยกกันทำงานเด็ดขาด ก่อให้เกิดปัญหาประสิทธิภาพในการตรวจสอบค้นหาความจริงดังที่กล่าวไว้แล้วนั้น จึงควรปรับปรุงระบบการดำเนินคดีอาญาขึ้นก่อนการฟ้องคดีให้เป็นกระบวนการเดียวกัน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือการตรวจสอบค้นหาความจริงในเนื้อหา โดยให้พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการสอบสวน และมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกในการเข้าถึงพยานหลักฐาน สามารถสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้เอง และกำหนดให้พนักงานสอบสวนไม่ว่าสังกัดใด ทำหน้าที่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการสามารถเข้าตรวจสอบและดูแลการสอบสวนคดีต่างๆได้ทุกขั้นตอน และเริ่มสอบสวนคดีได้หรือลงไปร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนได้ โดยในคดีสำคัญให้พนักงานอัยการเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน อาทิ คดีร้ายแรง (เช่น มีอัตราโทษสูงถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต) คดีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้มีอิทธิพล คดีที่คดีซับซ้อน หรือคดีที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนหรือประโยชน์สาธารณะ คดีอยู่ในความสนใจของประชาชน คดีที่มีผู้ร้องขอความเป็นธรรม (เช่น กรณีหน่วยงานอื่นปฏิเสธไม่ดำเนินคดี หรือดำเนินคดีโดยไม่ให้ความเป็นธรรม ไม่รวบรวมพยานหลักฐานบางประการ) หรือกรณีที่พนักงานสอบสวนตั้งใจสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งอัยการล่าช้า เป็นต้น เนื่องจากคดีเหล่านี้ ต้องอาศัยความรอบคอบในการทำคดี ทั้งการค้นหาข้อเท็จจริงและการปรับใช้ข้อกฎหมาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๒๑)

นอกจากนี้ มีความจำเป็นเป็นต้องแก้ไขมาตรา ๒๑ โดยกำหนดให้อำนาจในการชี้ขาดอำนาจสอบสวนเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ และยกเลิกมาตรา ๒๑/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความ

สงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการให้กระบวนการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกัน โดยมีพนักงานอัยการกำกับดูแล

๕. กำหนดสิทธิของผู้ต้องหา ผู้เสียหายในชั้นสอบสวน โดยกำหนดสิทธิของผู้ต้องหา และผู้เสียหายในการเข้าถึงพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน โดยเฉพาะพยานเอกสาร พยานวัตถุ และพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ได้ทันที ส่วนพยานบุคคล ให้สามารถเข้าถึงได้ภายใต้ข้อจำกัดด้านความปลอดภัยและการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคือการตรวจสอบและค้นหาความจริง พยานหลักฐานใดที่ไม่อาจทำให้เกิดการจูงใจหรือบิดเบือนเพื่อให้ความจริงเปลี่ยนแปลงไปได้ ก็ควรต้องเปิดเผยให้ทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายผู้ต้องหาและผู้เสียหายได้เข้าถึงและได้รับพยานหลักฐานเหล่านั้นไปได้ทันที เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงความยุติธรรม การต่อสู้ปกป้องสิทธิของตน และจะช่วยประกันความโปร่งใสของกระบวนการสอบสวนและป้องกันการบิดเบือนพยานหลักฐานได้ด้วย เพราะเมื่อพยานหลักฐานไปอยู่ในมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หากฝ่ายใดต้องการบิดเบือนพยานหลักฐาน ฝ่ายอื่นก็จะสามารถโต้แย้งได้ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓๑)

ภาคผนวก ฉ

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

www.ijrforum.org

สถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สป.ยธ.)

Institute for Justice Reform (IJR)

วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง ๑. ขอคัดค้านร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา

๒. ขอให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการสอบสวนให้เป็นมาตรฐานสากล

เรียน นายสิระ เจนจาคะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประธานคณะอนุกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

ด้วยปัจจุบัน สถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม หรือ สป.ยธ. มีความเห็นว่า ระบบงานสอบสวนคดีอาญาของไทย มีปัญหาสร้างความเดือดร้อน และก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อประชาชนดังที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนยากจนหรือไร้อำนาจ ไม่ว่าจะเป็กรณีที่ตำรวจได้รับคำสั่งของทุกข์ (ไม่ออกเลขคดี) ให้การดำเนินงานสอบสวนเป็นตามกฎหมาย การไม่สนใจในการสืบสอบหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำผิด หรือแม้กระทั่งมี “การสอบสวนทำลายพยานหลักฐาน” เพื่อล้มคดี ช่วยผู้กระทำผิดไม่ได้รับโทษอาญา หรือสร้างพยานหลักฐานเท็จยึดข้อหาประชาชน ฯลฯ

สป.ยธ. พิจารณาว่าพฤติกรรมดังกล่าวเหล่านี้เป็นผลมาจากปัญหาอำนาจสอบสวนความผิดทางอาญาทุกเรื่องนั้น ได้ถูกผูกขาดไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพียงหน่วยเดียว ข้ำขาดการตรวจสอบจากภายนอกโดยเฉพาะพนักงานอัยการตามหลักสากลอย่างสิ้นเชิง สิ่งนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการสอบสวนแบบล้มคดี หรือ การยึดข้อหาประชาชน เป็นไปได้ง่าย

การที่คณะกรรมการปฏิรูปตำรวจชุดนายมีชัย ฤชุพันธ์ เป็นประธาน ได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญาขึ้นมาเตรียมเสนอต่อ ฯ พณ ฯ นายกรัฐมนตรี โดยหวังว่าจะเป็นการแก้ปัญหาและปฏิรูประบบการสอบสวนนั้น สป.ยธ. ขอแสดงความกังวลว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้จะกลับกลายเป็นการรวบรวมอำนาจและทำให้ งานสอบสวนถูกผูกขาดไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติทั้งหมด รวมทั้งสามารถสอบสวนทำลายพยานหลักฐานได้ง่าย ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมยิ่งกว่าเดิม เช่น เมื่อพนักงานฝ่ายปกครองพบพยานหลักฐานการกระทำผิดอะไร ก็มีหน้าที่ต้องส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ทั้งนี้ ปัจจุบันผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอมีฐานะเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนจังหวัดและอำเภอตามกฎหมาย มีอำนาจตรวจสอบและเข้าควบคุมการสอบสวนคดีที่มีผู้ร้องขอความเป็นธรรมตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยอยู่แล้ว

นอกจากนั้น การที่กำหนดให้ผู้บังคับการสอบสวนประจำจังหวัดมีอำนาจความเห็นแย้งพนักงานอัยการจังหวัดกรณีที่ไม่ฟ้อง ไม่อุทธรณ์ หรือฎีกานั้น ทำให้กลายเป็นว่า ตำรวจซึ่งมีทั้งอำนาจกล่าวหาจับกุมและ

www.ijrforum.org

สถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สป.ยธ.)

Institute for Justice Reform (IJR)

สอบสวน มีอำนาจเหนืออัยการจังหวัดซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายและรู้เห็นพยานหลักฐานรวมทั้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีมากกว่าผู้บังคับการสอบสวน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความยุติธรรมและประชาชนอย่างร้ายแรงยิ่ง

สป.ยธ. ขอเสนอว่า ปัญหาความล่าช้าของระบบงานสอบสวนของไทย จำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปให้มีมาตรฐานสากลโดยเร็ว ด้วยการเสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องที่เกี่ยวกับการตรวจค้น การจับกุมและสอบสวนอย่างเร่งด่วน โดยไม่จำเป็นต้องร่างกฎหมายเกี่ยวกับการสอบสวนขึ้นใหม่ให้เป็นภาระต่อประชาชนและเกิดความสับสนต่อเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติเพิ่มขึ้น ในประเด็นที่สำคัญดังนี้

๑. ในการตรวจค้นและจับบุคคลไม่ว่าจะเป็นกระทำผิดซึ่งหน้า หรือจับตามหมายจับ ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงเป็นหลักฐานไว้ทุกครั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นไว้ให้ชัดเจน
๒. กระทรวงทบวงกรมที่เป็นเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายใด ให้มีอำนาจสอบสวนความผิดนั้นด้วย โดยไม่ต้องอำนาจของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจหน่วยต่างๆ ที่จะดำเนินการสอบสวนไปตามอำนาจหน้าที่ของตน
๓. การออกหมายเรียกบุคคลมาแจ้งข้อหา หรือเสนอศาลออกหมายจับ ต้องได้รับความเห็นชอบจากพนักงานอัยการในการตรวจพยานหลักฐานและแน่ใจว่า เมื่อจับตัวมาแล้ว จะสามารถสั่งฟ้อง พิสูจน์ความผิดให้ศาลลงโทษได้เท่านั้น
๔. กรณีที่มีคนถูกฆ่าตาย ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รายงานให้พนักงานอัยการ และนายอำเภอทราบเพื่อเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพและตรวจที่เกิดขึ้นทุกคดี
๕. คดีที่มีโทษจำคุกห้าปีขึ้นไป ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รายงานให้พนักงานทราบเพื่อตรวจสอบการสอบสวน และหากพนักงานอัยการสั่งการเป็นหลักฐานในสำนวนการสอบสวนไว้อย่างไร ให้มีหน้าที่ปฏิบัติตามนั้น
๖. คดีที่มีผู้ร้องเรียนว่า พนักงานสอบสวนไม่รับคำร้องทุกข์ หรือไม่รับคำกล่าวโทษ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการสอบสวน ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าตรวจสอบการสอบสวนและบันทึกสั่งเป็นหลักฐานให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนตามกฎหมายให้ครบถ้วน
๗. การสอบปากคำบุคคลไม่ว่าจะเป็นผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ พยาน หรือผู้ต้องหา ให้มีการบันทึกภาพและเสียงไว้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อัยการและศาลเรียกตรวจสอบได้เมื่อจำเป็นทุกคดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและได้โปรดกรุณานำความข้างต้นเข้าสู่การประชุมพิจารณาของคณะกรรมการกระบวนการยุติธรรมเพื่อมีมติเสนอให้คณะกรรมการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม และสิทธิมนุษยชน พิจารณาดำเนินการเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้ง ๗ ประเด็นดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อตราเป็นกฎหมายอันเป็นการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของชาติให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

www.ijrforum.org

สถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สป.ยธ.)

Institute for Justice Reform (IJR)

ผลการดำเนินการเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ สป.ยธ. ทราบตามที่อยู่ข้างทำยนี้ เพื่อจักได้แจ้งให้
นำเสนอสื่อมวลชนและพี่น้องประชาชน ได้ทราบความคืบหน้าของการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสมศรี หาญอนันตสุข)

กรรมการสถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สป.ยธ.)

สถาบันเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม (สป.ยธ.) เลขที่ 14/16 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร 10200 โทรศัพท์ : 02-622-1014-5 มือถือ สมศรี 0818105306

พิมพ์ที่ : สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร